

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ І МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН**

**Кафедра міжнародних
економічних відносин**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання магістерських робіт
(Науково-дослідної практики)
для студентів спеціальності
292 «Міжнародні економічні відносини»**

**Івано-Франківськ
2022 р.**

ЗМІСТ

1.	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
2.	ПОСЛІДОВНІСТЬ І ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	6
3.	СТРУКТУРА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	10
4.	РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВЧОГО ЕТАПУ ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	15
5.	ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ	20
6.	ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ТА ВИМОГИ ДО ПУБЛІКАЦІЙ РЕЗУЛЬТАТІВ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	26
7.	НОРМОКОНТРОЛЬ ТА ПРОТИДІЯ ПЛАГІАТУ У МАГІСТЕРСЬКІЙ РОБОТІ	30
8.	ПОРЯДОК ЗДАЧІ ТА ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ ...	32
9.	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	37
10.	ДОДАТКИ	39

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Написання магістерської роботи є завершальним етапом навчання у магістратурі та є необхідною умовою здобуття освітнього рівня (ОР) «магістр» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини». Магістерська робота – це комплексна самостійна науково-дослідна робота, котра дає можливість визначити ступінь підготовки студента за конкретною спеціальністю та оцінити рівень відповідності його підготовки кваліфікаційним вимогам ОР «магістр».

Магістерська робота є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Вона повинна містити висунуті автором для прилюдного захисту наукові положення, характеризуватися єдністю змісту, що свідчатиме про вміння магістранта вирішувати поставлені наукові, науково-практичні, науково-методичні задачі. Таким чином, магістерська робота повинна свідчити, з одного боку, про те, що студент оволодів усім комплексом теоретичних знань, умінь та практичних навичок з управління міжнародним бізнесом, набутих ним протягом усього періоду навчання, а з іншого боку, він повинен навести своє оригінальне рішення поставленої проблеми в цілому або її окремих частин з урахуванням нових напрямків її розвитку. Тематика магістерських робіт тісно пов'язана з напрямками основних науково-дослідних робіт кафедри та університету, які затверджуються для кожного магістранта персонально з одночасним призначенням наукового керівника. Магістерська робота повинна базуватись на результатах глибокого теоретичного осмислення актуальної проблеми з управління міжнародним бізнесом на макро-, мезо- та макрорівні, а також містити обґрунтовані пропозиції практичного її розв'язання, мати внутрішню єдність і засвідчувати особистий науковий і практичний внесок автора.

З науково-практичного погляду вимоги до магістерської роботи вищі, ніж до магістерської роботи, однак нижчі, ніж до кандидатської дисертації.

На відміну від дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата і доктора наук, що є науково-дослідницькими працями, магістерська робота, як самостійне наукове дослідження, кваліфікується як навчально-дослідницька праця, в основу якої покладено моделювання більш-менш відомих рішень. Її тематика та науковий рівень мають відповідати освітньо-професійній програмі навчання. Виконання такої роботи повинне не стільки розв'язувати наукові проблеми (завдання), скільки засвідчити, що її автор здатний належним чином вести науковий пошук, розпізнавати професійні проблеми, знати загальні методи і прийоми їх розв'язання.

Метою дослідження магістранта є виявлення нових фактів, висновків, рекомендацій, закономірностей або ж уточнення відомих раніше, але недостатньо досліджених. Кожна робота містить теоретичну частину, в якій нові факти утворюють систему з характерними певними принципами, які їх об'єднують. Впродовж її виконання майбутній фахівець має навчитись самостійному узагальненню й опрацюванню інформаційних джерел (монографій, підручників, навчальних посібників), статистичних і практичних матеріалів, що відображають господарські процеси на різних рівнях глобальної

економіки, опанувати розв'язання як класичних, так і сучасних наукових праць з проблем розвитку управління міжнародним бізнесом.

Виконання магістерської роботи передбачає основні завдання:

- навчитись базових навичок самостійної дослідницької роботи;
- поглибити теоретичні знання зі спеціальності;
- засвоїти практичні здібності для всебічного аналізу управління міжнародним бізнесом на мікро- та макрорівні;
- вдосконалити навички щодо аналізу та розуміння проблем і тенденцій міжнародних економічних процесів;
- виробити новаторські підходи, авторські узагальнення та бачення ключових особливостей досліджуваної проблеми та напрямів її вирішення з метою їх використання у майбутній роботі за фахом.

Завдання, що вирішуються в роботі, мають продемонструвати наявність умінь з аналітичної, прогнозно-планової, інформаційно-комунікативної, організаційно-управлінської, організаційно-розпорядчої та контрольної діяльності у сфері міжнародної економіки, а також умінь з підготовки документів методичного та консультативно-дорадчого характеру.

Основні положення роботи слід опублікувати у наукових журналах та інших періодичних виданнях чи обговорити на науково-практичних конференціях.

Наукову інформацію в роботі слід висвітлювати у найповнішому вигляді, обов'язково розкриваючи хід та результати дослідження, з детальним описом методики дослідження. Повнота відображення наукової інформації досягається деталізованим фактичним матеріалом, обґрунтуваннями, гіпотезами, широкими історичними екскурсами і паралелями.

Орієнтуючись на читачів, професійна підготовка яких найвища, магістрант мусить включити до тексту весь наявний знаковий апарат (формули, графіки, діаграми, схеми, таблиці, латинські та грецькі позначення і т. ін.), тобто все те, що становить "мову науки", зрозумілу лише спеціалістам. У мовностилістичному оформленні матеріалу слід враховувати особливості наукового стилю мови, головною рисою якого є об'єктивність, що випливає із специфіки наукового пізнання. Необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати наукових досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

Магістерську роботу подають у вигляді спеціально підготовленого рукопису в твердому переплетенні

2. ПОСЛІДОВНІСТЬ І ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Магістерська робота є результатом закінченого дослідження, має внутрішню цілісність і свідчить про те, що студент володіє новітніми методами наукового пошуку й спроможний самостійно вирішувати поставлені завдання, які мають теоретичне та практичне значення. Виконання магістерської роботи охоплює кілька етапів – таблиця 1:

Таблиця 1

Послідовність виконання магістерської роботи

№	Етапи виконання магістерської роботи	Примітка
1.	Вибір теми	Здійснюється студентом індивідуально, відповідно до тематики, яку рекомендує кафедра. Одну і ту ж тему може писати тільки один студент групи
2.	Підбір та опрацювання літератури, складання попереднього плану роботи	Виконується студентом самостійно
3.	Консультація з викладачем – науковим керівником щодо уточнення та затвердження плану роботи	Тільки після затвердження плану роботи студент розпочинає її написання
4.	Написання та оформлення магістерської роботи, передача на перевірку керівнику	Виконується студентом самостійно
5.	Підготовка публікацій	Здійснюється студентом у вигляді написання тез доповідей за суміжною тематикою чи окремим напрямом вирішення наукової проблеми магістерської роботи. Підготовка публікацій здійснюється під супроводом наукового керівника, а розміщення матеріалів – в внутрівузівських чи всеукраїнських наукових часописах і виданнях
6.	Перевірка та попереднє оцінювання виконання магістерської роботи	Здійснюється науковим керівником за встановленими критеріями оцінювання
7.	Нормоконтроль	Перевірка дотримання вимог щодо оформлення магістерської роботи. Нормоконтроль не передбачає перевірку змісту та суті роботи. Нормоконтроль здійснюється призначеною на засіданні кафедри особою з числа викладачів кафедри.
8.	Рецензування роботи	Зовнішніми рецензентами магістерської роботи можуть бути керівники від бази проходження практики або науково-педагогічні працівники інших ЗВО, що мають науковий ступінь кандидата або доктора наук

9.	Захист магістерської роботи та її остаточна оцінка	Дата призначається рішенням випускової кафедри, оцінку роботи проводить комісія на основі її захисту

Першим етапом при підготовці магістерської роботи є вибір теми. Тема магістерської роботи обирається із запропонованого списку, який подається в електронній таблиці на сайті кафедри. Обраною темою магістерської роботи вважається тема відповідно до якої студент поставив коментар в електронній google-таблиці, зміст такого коментаря повинен містити контактний номер телефону, при чому коментар ставиться з акаунту студента з доменом rpu.edu.ua. Визначення напряму дослідження здійснюється, виходячи з наукових інтересів студента, тематики наукових досліджень кафедри, замовлень підприємств, котрі є учасниками управління міжнародним бізнесом, комерційних структур, фінансово-кредитних установ та організацій тощо. Тему роботи рекомендовано вибирати самостійно з тематики, яку рекомендує кафедра. Студент може запропонувати свою тему з обґрунтуванням доцільності її написання. У такому випадку вибрана тема і план роботи повинні бути узгоджені з керівником магістерської роботи та кафедрою. У вищій школі створюються найбільш сприятливі умови для виконання магістерських робіт за індивідуально обраними темами, що відповідають загальному науковому напряму кафедри і, водночас, професійному інтересу дослідника, його творчому та науковому потенціалу. Керівник затверджує і контролює графік виконання, консультує та організує роботу з питань з написання магістерської роботи.

Магістерська робота виконується у відповідності до затверджених завдань та календарного плану, які доводяться до студента. На кафедрі в обов'язковому порядку складається графік консультацій наукових керівників, в якому вказується час і місце їх проведення.

Наступним етапом є підбір та опрацювання літератури, складання попереднього плану роботи. Ознайомлення з матеріалом, що стосується теми магістерської роботи, слід починати з перегляду відповідної літератури по темі роботи. Для цього слід використати систематичні та предметні (тематичні) каталоги бібліотек, інформацію мережі Інтернет. Для полегшення роботи над пошуком джерел та економії часу слід зауважити, що в останніх річних номерах часописів нерідко наводиться перелік усіх публікацій даного року з вказівкою номера та сторінок. Фактичні і статистичні дані минулих років містяться в статистичних щорічниках і довідниках.

Результатом опрацювання навчальної та періодичної літератури з теми магістерської роботи повинно стати складання її попереднього плану (можливо, в кількох варіантах), який в обов'язковому порядку затверджується керівником. План – це основа роботи, тому його складання є одним із найважливіших етапів її підготовки. Він повинен відобразити напрями дослідження обраної теми, логічний зв'язок між її окремими складовими частинами. Із складеного плану видно, наскільки студент розібрався в обраній темі, як він зрозумів проблему в цілому і зумів виділити головні напрями її дослідження. Від правильно складеного плану багато в чому залежить і

кінцевий результат виконаної роботи. План магістерської роботи повинен складатися зі вступу, кількох розділів, які деталізуються підрозділами, висновків, переліку використаних джерел, додатків. Разом з тим план роботи не слід переобтяжувати надмірною кількістю розділів та підрозділів.

Надалі магістерська робота виконується у відповідності із затвердженим планом студентом, однак в процесі написання роботи він може уточнюватись. Уточнення додатково погоджується з керівником. Магістерська робота, що отримала позитивну рецензію, допускається до захисту. У терміни, визначені календарним планом підготовки магістерської роботи, дослідник звітується про виконану роботу перед науковим керівником, який на основі аналізу підготовлених матеріалів фіксує ступінь планомірності виконання дослідження, про що інформує кафедру.

Здані магістерські роботи перевіряються керівником і разом з письмовим відгуком повертаються студенту. У разі незадовільної оцінки робота має бути перероблена відповідно до зауважень керівника й повторно подана йому на перевірку. У випадку запозичення ідей, розробок та інших матеріалів (текст, таблиці, схеми тощо) обов'язково робляться посилання на їх автора та джерело інформації. При виявленні зловживання авторським правом та плагіату магістерська робота не допускається до захисту.

Електронний варіант, файл роботи в PDF-форматі подаються на кафедру для проходження нормоконтролю. Нормоконтроль це перевірка магістерської роботи на дотримання всіх стандартів, норм оформлення, а також відповідності поданої роботи на перевірку на плагіат роботі, яка виноситься на захист. У процесі нормоконтролю кожна магістерська робота повинна отримати чотири логічно-послідовні допуски («Допуск керівника», «Допуск для перевірки на плагіат», «Рекомендація до друку», «Рекомендація до підшивки»). Відмітки про проходження даних етапів здійснюються нормоконтролером в електронному документі на сайті кафедри.

Заключним етапом є захист роботи. Попередній захист магістерської роботи відбувається на кафедрі у відповідності до затверджених графіків та складу комісії з числа професорсько-викладацького складу кафедри в розрізі магістерських програм.

На розгляд комісії з попереднього захисту студенту особисто необхідно подати магістерську роботу в завершеному чистовому варіанті (не переплетену), відгук наукового керівника та зовнішня рецензія (*додаток Д, Е*). При цьому враховується наявність відмітки «Рекомендація до підшивки» в електронній таблиці «Відомості щодо проходження нормоконтролю кваліфікаційних робіт ОР "Магістр" для студентів спеціальності 292 "МЕВ".

В зовнішній рецензії має бути засвідчено достовірність наведеної інформації стосовно об'єкта дослідження, правдивість фактичних даних, самостійність проведених автором досліджень, практичне значення та перспективи впровадження рекомендацій. Магістерська робота, що рекомендована до захисту зшивається разом з супровідними документами, та подається на підпис завідувачу кафедри. Дати захисту визначаються графіком

засідань ЕКів, затвердженим керівництвом та доводяться до кафедри, членів ЕКів та випускників поточного року.

Автори найкращих магістерських робіт за рішенням ЕК можуть отримати рекомендацію для вступу в аспірантуру. Після захисту магістерські роботи передаються кафедрою на зберігання в архів.

3. СТРУКТУРА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Незалежно від обраної теми магістерська робота повинна мати певну логіку побудови, послідовність і завершеність, саме тому її структура чітко стандартизується і уніфікується. Перелік основних структурних елементів магістерської роботи подано в таблиці 2.

Таблиця 2.

Структура магістерської роботи

Складова частина	Вимоги	Приклад оформлення (додаток методичних рекомендацій)
Титульний аркуш	Є уніфікованим бланком, на якому вказуються тема магістерської роботи, її автор, науковий керівник, місце виконання та оцінка Це перша сторінка, але номер на ній не проставляють	Додаток Б
Довідка-замовлення на виконання магістерської роботи	Входить в структуру роботи тільки за наявності. Видається підприємствами, установами і організаціями. Містить реквізити замовника і завіряється мокрою печаткою замовника. Сторінки не нумеруються	Додаток В
Завдання на магістерську роботу	Є уніфікованим двостороннім бланком, що заповнюється студентом і затверджується науковим керівником, містить перелік основних питань, котрі необхідно розкрити в процесі написання магістерської роботи, а також календарний план-графік виконання кожного виду робіт. Сторінки не нумеруються	Додаток Г
Відгук наукового керівника	Є уніфікованим бланком, заповнюється і підписується науковим керівником. Сторінки не нумеруються	Додаток Д
Рецензія на магістерську роботу	Є уніфікованим бланком, заповнюється і підписується посадовою особою рецензентом з підприємств, установ, організацій на матеріалах котрих виконано магістерську роботу. В окремих випадках може заповнюватись науково-педагогічними працівниками інших ЗВО, що мають науковий ступінь кандидата або доктора наук Сторінки не нумеруються	Додаток Е
Довідка про впровадження результатів дослідження від замовника	Входить в структуру роботи тільки за наявності довідки-замовлення. Видається підприємствами, установами і організаціями. Містить реквізити замовника і завіряється мокрою печаткою замовника. Сторінки не нумеруються	Додаток Ж
Анотація	Для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» подається в розширеному форматі (250 слів), українською	Додаток И

	та англійською мовами. Сторінки не нумеруються	
Резюме	Подається українською та англійською мовами. Сторінки не нумеруються.	Додаток К
Зміст	У змісті зазначаються початкові сторінки кожного розділу і пункту. Назви розділів і пунктів у змісті й тексті мають бути однаковими. Розділи й пункти нумеруються арабськими.	Додаток Л
Перелік умовних позначень	Є єдиним списком абревіатур чи скорочень, які зустрічаються у тексті магістерської роботи із зазначенням їх розшифрувань. В перелік не включаються одиниці виміру (кількості, маси, вартості і т.п.).	Додаток М
Вступ	2-4 сторінки. Нумерація починається з третьої сторінки	Додаток Н
Розділ 1	Це основна частина магістерської роботи. Кожний розділ починається з нової сторінки. Обсяг кожного з розділів має бути приблизно однаковим та містити в собі 3 підрозділи	Додаток П
Розділ 2		
Розділ 3		
Висновки	4-5 сторінки. Текст висновків розбиваються на логічні і послідовні абзаци з нумерацією	Додаток Р
Список використаних джерел	Має бути нумерованим. Літературних джерел повинно бути не менше 90 найменувань. Для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» не менше 25% списку повинні складати іноземні джерела	Додаток С
Додатки	В додатках розміщується об'ємний фактичний матеріал: таблиці, рисунки, тощо. Додатки не включаються до загальної нумерації сторінок роботи	Додаток Ф

Титульний аркуш магістерської роботи подано у *додатку Б*.

Замовлення (за наявності) на виконання магістерської роботи видається керівником організації, який направив на навчання працівника. Замовлення оформляється на фірмовому бланку, де вказується назва теми, проблеми, які необхідно вирішити, очікувані результати.

У завданні на виконання магістерської роботи вказується: назва теми, термін здачі закінченої роботи, перелік питань, які необхідно розробити, перелік графічного матеріалу, прізвища консультантів, якщо вони призначаються, та розділи, які вони консультують, календарний план етапів виконання магістерської роботи (*додаток Г*).

У відгуці наукового керівника вказується актуальність теми дослідження, самостійні розробки та пропозиції автора, практичне значення роботи, недоліки та загальний висновок (*додаток Д*).

У зовнішній рецензії також вказується актуальність теми, самостійні розробки і пропозиції автора, практичне значення роботи, недоліки та

загальний висновок (*додатки Е*). Підпис особи, на зовнішній рецензії з підприємства – бази практики, повинен бути скріплений печаткою.

У довідці про впровадження вказується про відповідність виконаної магістерської роботи виданому замовленню, отримані результати дослідження, які мають практичне чи наукове значення, пропозиції щодо їх впровадження у діяльність установи чи організації. Довідка обов'язково друкується на гербовому бланку замовника, має підпис.

Анотація виконується українською та англійською мовою і містить відомості про автора, назву магістерської роботи, освітній рівень та спеціальність, за якими вона виконується, місце та рік захисту, стислий виклад змісту та результатів дослідження загальним обсягом не менше 250 слів. У ній слід коротко та логічно охарактеризувати роботу в цілому, виділивши найсуттєвіші висновки й результати (*додаток ІІ*).

Резюме містить стисло (100-200 слів) інформацію про структуру магістерської роботи, її мету, об'єкт, предмет, застосовані методи дослідження і отриманий результат. Наприкінці резюме подають ключові слова (здебільшого, п'ять-дев'ять слів), які відображають основні поняття, розглянуті у магістерській роботі (*додаток К*).

Зміст магістерської роботи містить назви всіх розділів і підрозділів із зазначенням номера сторінки, на якій розміщується їх початок. Назви розділів і параграфів у змісті та тексті мають бути однаковими. Титульний аркуш, завдання, календарний план, анотацію, резюме, перелік скорочень та сам зміст в зміст не включають (*додаток Л*).

Перелік умовних позначень (символів, одиниць, скорочень і термінів, а також використані маловідомі скорочення, нові символи) може бути поданий у магістерській роботі у вигляді окремого списку, який розміщується перед вступом. Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, а з права - їх детальну розшифровку. Якщо в магістерській роботі спеціальні терміни, позначення, скорочення повторюються менше трьох разів - перелік не складають, а їх розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні (*Див. додаток М*).

Вступ до магістерської роботи розкриває актуальність обраної теми, містить в собі коротку інформацію щодо розгляду окремих питань з теми магістерської роботи в працях українських та зарубіжних дослідників, мету і завдання дослідження; об'єкт і предмет дослідження; обрані методи дослідження; наукову новизну і практичну значущість отриманих результатів; інформацію про апробацію результатів роботи та публікації (*додаток Н*).

У вступі необхідно здійснити постановку проблеми, коротко викласти зміст сучасного стану проблеми, вказуючи вирішені та не вирішені завдання, наукові підходи, що існують у цій галузі, світові тенденції вирішення проблеми та її завдань, обґрунтувати актуальність обраної теми, доцільність та значимість проведення наукового дослідження. Формулювати завдання дослідження рекомендується у формі переліку конкретних засобів досягнення мети: "проаналізувати", "узагальнити", "визначити", "обґрунтувати", "розробити" тощо. Перелік цих завдань необхідно робити якомога більш

ретьельно, оскільки опис їхнього вирішення повинен скласти зміст підрозділів магістерської роботи.

Методологічною основою дослідження є методи дослідження, які застосовано в проведеному дослідженні для досягнення його мети. Методологія наукових досліджень розрізняє такі методи наукового пізнання: загальнонаукові та конкретно-наукові (емпіричні).

Загальнонаукові методи використовують в теоретичних та емпіричних дослідженнях. Вони включають до свого складу аналіз, синтез, індукцію, дедукцію, аналогію, абстрагування, моделювання, конкретизацію, системний аналіз. До конкретно-наукових (емпіричних) методів відносять теоретичні та методичні прийоми наукових досліджень. Теоретичними прийомами є використання теоретичного доробку певної науки та створення нових теорій. Методами теоретичних прийомів наук є метод формалізації, аксіоматичний та гіпотетичний методи, та ін.

Теоретичною основою магістерської роботи є монографії, публікації у фахових періодичних виданнях, реферативні збірники, матеріали наукових та науково-практичних конференцій, навчальна література.

Фактологічну базу емпіричних досліджень складають дані статистичних збірників, аналітичні дані центральних відомств, планові та звітні дані підприємств, організацій (вказується яких саме та за які роки);

На завершення вступу доцільно подати структуру магістерської роботи, тобто навести перелік її структурних елементів і обґрунтувати послідовність їх розміщення.

Основна частина роботи – це її головна структурна складова, яка містить викладення відомостей про предмет (об'єкт) дослідження або розроблення, котрі є необхідними і достатніми для розкриття сутності даної роботи (опис методології, характеристики та властивості об'єкта дослідження, основні принципові рішення та механізми, що забезпечують їх реалізацію) та її результатів. Вона складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. У розділах основної частини детально розглядають методологію, методіку і техніку дослідження, узагальнюють його результати. Зміст розділів основної частини має точно відповідати темі роботи, її меті та завданням. Основна частина повинна складатися не менше як із трьох розділів, кожний розділ – не менше як із двох підрозділів.

В першому розділі висвітлюють теоретичні, політико-правові організаційні, управлінські та історико-філософські аспекти обраної теми. Цей розділ є результатом ґрунтового аналізу теоретичної та методологічної бази дослідження.

В другому розділі проводиться ґрунтовний аналіз фактичного стану досліджуваної проблеми з використанням статистичних даних та показників роботи функціональних підрозділів підприємств, установ, державних чи міждержавних органів.

Третій розділ повинен містити обґрунтування шляхів, заходів, пропозицій дослідника, що базуються на проведеному в другому розділі аналізі,

розрахунок економічної ефективності, пошук оптимізаційних рішень, економіко-математичні моделі.

Кожний розділ основної частини завершується висновками, які містять стислий виклад одержаних результатів (до 2 сторінок).

Висновки розміщують безпосередньо після кожного розділу роботи та після основної частини. У них наводять отримані автором особисто основні наукові результати, які розкривають ступінь досягнення мети та завдань магістерської роботи, їх наукову, економічну і соціальну значущість, відзначають позитивні та негативні сторони запропонованих рішень, порівняння з відомими розв'язками, формулюють рекомендації щодо наукового і практичного використання здобутих результатів. Текст висновків доцільно поділяти на пункти (*додаток Р*).

Перелік використаних джерел містить перелік джерел, із яких у роботі використано матеріали і на які є посилання у тексті. Цей перелік починають з нової сторінки, подаючи бібліографічні описи в порядку, за яким вони вперше згадуються у тексті або в алфавітному порядку з їх наскрізною нумерацією. (*додаток М*). Бібліографічні описи посилань у переліку наводять відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання" (*додаток С*).

У додатки доцільно включати допоміжні ілюстрації або таблиці, а також матеріали, які через великий обсяг, специфіку викладення або форму подання не можуть бути внесені до основної частини (оригінали фотографій, проміжні математичні докази, формули, розрахунки, інструкції, методики, опис комп'ютерних програм, первинні документи або їх копії тощо). Додатки починаються із титульної сторінки (*Додаток Ф*).

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВЧОГО ЕТАПУ ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Для підготовчого етапу підготовки магістерської роботи слід віднести такі процедури:

4.1. Вибір теми.

Розрізняють три різновиди тем: теми як результат розвитку проблем, над якими працює даний науковий колектив; ініціативні теми; замовлені теми.

Найкраще обирати теми першої групи.

Ініціативні теми можуть виникати за двох взаємовиключних ситуацій: як унаслідок доброї наукової підготовки здобувача, так і недостатніх його кваліфікації і наукового кругозору. Науковий керівник мусить розібратися в ситуації, і, при можливості, підтримати ініціативу здобувача, але ця підтримка має ґрунтуватися на реальній оцінці ситуації і не може ставити під загрозу успішне виконання роботи.

Замовлені теми, як правило, пов'язані з основними планами науково-дослідних робіт у галузі або об'єднанні. За актуальністю і економічною значущістю замовлені теми мають низку переваг перед іншими, тому їх потрібно аналізувати з позицій реальності виконання і можливості створення теоретичної бази.

При обранні теми основними критеріями повинні бути актуальність, новизна і перспективність; наявність теоретичної бази; можливість виконання теми в даній установі; зв'язок її з конкретними господарськими планами і довгостроковими програмами; можливість отримання від впровадження результатів дослідження технічного, економічного і соціального ефекту.

Обравши тему, слухач має усвідомити сутність запропонованої ідеї, її новизну й актуальність, теоретичну важливість і практичну значущість. Це значно полегшує оцінку і остаточне закріплення обраної теми.

Наукова новизна самої роботи - це ознака, наявність якої дає авторові підстави використовувати поняття "вперше" при характеристиці отриманих ним результатів і проведення дослідження загалом. Поняття "вперше" означає в науці брак подібних результатів до їх публікації. Вперше може проводитися дослідження на оригінальні теми, раніше не досліджувані в тій чи іншій галузі наукового знання.

Для багатьох галузей науки новизна виявляється у наявності вперше сформульованих і змістовно обґрунтованих теоретичних положень, методичних рекомендацій, які впроваджені в практику і суттєво впливають на досягнення нових соціально-економічних результатів. Новими можуть бути тільки ті положення магістерського дослідження, котрі сприяють подальшому розвитку науки або окремих її напрямків. Новизна історичних досліджень полягає у введенні до наукового обігу досі не використовуваних джерел, з'ясуванні генезису розвитку тієї чи іншої галузі знань, у розкритті закономірностей і основних шляхів розвитку науки.

Питання новизни є одним з найбільш суперечливих і складних як при захисті наукової роботи, так і опублікуванні статті. Тому кожен магістрант

повинен вміти визначити новизну свого наукового результату. Найтипівіші помилки, яких припускаються при цьому, такі:

- новизна підміняється актуальністю теми, її практичною і теоретичною значущістю;

- у працях стверджується, що дане питання не розглядалося в конкретних умовах, його важливість для практики;

- висновки до розділів мають характер констатації і є самоочевидними твердження, з якими справді не можна сперечатися;

- немає зв'язку між одержаними раніше і новими результатами, тобто наступності.

За місцем отриманих знань у ряду відомих наукових даних можна виділити три рівні новизни:

- а) перетворення відомих даних, докорінна їх зміна;

- б) розширення, доповнення відомих даних;

- в) уточнення, конкретизація відомих даних, поширення відомих результатів на новий клас об'єктів, систем.

Рівень перетворення характеризується принципово новими в даній галузі знаннями, які не просто доповнюють відомі положення, а є чимось самостійним.

Даючи оцінку практичній значущості обраної теми, слід знати, що ця значущість залежить від характеру конкретного наукового дослідження. Якщо магістерська робота носить методологічний характер, то її практична значущість може полягати у публікації наукових статей; у наявності авторських свідоцтв, актів і довідок про впровадження результатів дослідження на практиці; в апробації результатів дослідження на науково-практичних конференціях і симпозіумах; використанні наукових напрацювань у навчальному процесі закладів освіти; участі в розробці державних і регіональних програм розвитку тієї чи іншої галузі чи сфери діяльності; використанні результатів дослідження для підготовки нових нормативних і методичних документів.

Практична значущість методичного характеру може проявлятися у формі науково обґрунтованих і апробованих результатів експериментів методів і засобів удосконалення економічного і фінансового розвитку країни. Таку ж форму практичної значущості мають дослідження з наукового обґрунтування нових і розвитку діючих систем фінансів, методів і засобів фінансування того чи іншого виду або сфери діяльності.

Форми впровадження наукових результатів методичного характеру можуть бути вельми різні. Основні з них такі:

- пропозиції щодо вдосконалення систем соціально-економічного та фінансового забезпечення і регулювання;

- рекомендації стосовно удосконалення фінансового механізму, управління фінансовими та соціальними процесами регіонального розвитку

- нормативні й методичні документи щодо організації місцевих фінансів, затверджені або рекомендовані для використання міністерствами, державними

комітетами, відомствами, об'єднаннями або іншими зацікавленими організаціями.

4.2. Складання плану магістерської роботи.

Робочий план роботи допомагає авторові скласти його науковий керівник. До обов'язків наукового керівника належить також робота зі складання календарного графіка роботи магістранта. Крім того, науковий керівник рекомендує потрібну літературу, довідкові, архівні і статистичні матеріали та інші джерела за темою; проводить систематичні, передбачені розкладом бесіди і консультації; оцінює зміст виконаної роботи як частинами, так і загалом; дає згоду на подання роботи на захист. Отже, керівник надає наукову і методичну допомогу, систематично контролює виконання роботи, вносить необхідні корективи, дає рекомендації стосовно доцільності прийняття того чи іншого рішення, а також робить висновок про готовність роботи.

Досвід свідчить, що за весь період роботи над магістерською роботою можуть бути складені плани кількох видів. Робочий план починається з розробки теми, тобто задуму наукового дослідження. Підрунтям такого задуму виступає гіпотеза, тобто припущення, викладене як на основі інтуїції (передчуття), так і на попередньо розробленій версії (на повідомленні чогось з метою попереднього пояснення). Такий підхід дозволяє систематизувати й упорядкувати всю наступну роботу.

Попередній робочий план тільки в основних рисах дає характеристику предмета дослідження, надалі такий план повинен уточнюватися, проте, основне завдання наукового дослідження залишатися незмінним.

Робочий план складається у довільній формі. Він може бути планом-рубрикатором, що складається з переліку розташованих у колонці рубрик, об'єднаних внутрішньою логікою дослідження з обраної теми. Такий план використовується на перших стадіях роботи, даючи змогу ескізно представити досліджувану проблему в різних варіантах.

На наступних стадіях роботи складають план-проспект - реферативне викладення розмішених у логічному порядку питань, за якими надалі буде систематизуватися увесь зібраний фактичний матеріал. Доцільність складання плану-проспекту визначається тим, що шляхом систематичного включення нових даних його можна довести до заключної структурно-фактологічної схеми наукової роботи.

У творчому дослідженні план завжди має динамічний, рухливий характер і не може, не повинен сковувати розвиток ідеї та задуму дослідника, зберігаючи певний чіткий і визначений науковий напрямок у роботі.

Складаючи будь-який із планів, треба враховувати реальні можливості виконавця, бажане не повинне підміняти дійсність.

З урахуванням специфіки творчого процесу до плану дослідження вносять все, що можна заздалегідь передбачити. За кожним науковим результатом можна простежити повний цикл дослідження, тобто сукупність етапів, що починається в точці "повного незнання" і закінчується впровадженням "добутого" знання. При плануванні етапів досліджень доцільно

одночасно продумати підготовку до друку необхідних публікацій. Крім того, результати кожного з етапів дослідження можуть бути оголошені на конференціях і семінарах з публікацією тез доповідей або більш повних матеріалів, що є свідченням апробації результатів та пріоритетності розробки. Тільки тоді етап дослідження виконаний глибоко і якісно, коли за його результатами можна підготувати статтю для авторитетного видання.

Враховуючи те, що магістерська робота до захисту приймається лише після виходу відповідних публікацій, готувати їх треба заздалегідь, у міру готовності наукових результатів, отриманих при розв'язанні задач наукового дослідження.

4.3. Підбір літературних джерел і складання огляду літератури.

Ознайомлення з опублікованими за темою роботи науковими працями починається відразу після розробки ідеї, тобто задуму наукового дослідження, котрий знаходить своє відображення в темі і робочому плані роботи. Це дає змогу систематизувати вивчення літературних джерел за обраною темою і краще опрацювати матеріал, опублікований у працях інших учених, оскільки невирішені основні питання проблеми закладені в попередніх дослідженнях.

Дуже велике значення має обробка записів у міру їх накопичення. Корисно для кожного розділу роботи завести окрему папку для всіх виписок стосовно цього розділу в послідовності, що відповідає викладенню матеріалу. На наступному етапі увесь матеріал слід систематизувати, розмістити згідно плану, вилучити зайве (дублі, матеріали, що перетинаються, і т. ін.). Подальша обробка матеріалу повинна дати відповідь на питання щодо повноти зібраної інформації і її достатність для роботи.

При пошуку літератури необхідно спочатку з'ясувати перелік періодичних видань, які можуть містити потрібну інформацію. Добре складений перелік навіть при ознайомленні із заголовками джерел допомагає усвідомити обсяг потрібної інформації. Слід переглянути всі види джерел, зміст яких пов'язаний із темою магістерського дослідження. До них належать матеріали, надруковані в різних вітчизняних і зарубіжних виданнях, недруковані документи (звіти про науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, дисертації, депоновані рукописи, матеріали зарубіжних фірм), офіційні матеріали. Коли з даного питання є бібліографічний довідник, треба його використати, одночасно перевіривши його повноту. Починати пошук варто з нової літератури, користуючись посиланнями на інші джерела.

Найважливіші книги та статті треба обов'язково прочитати в оригіналі. Вивчивши літературне джерело, відразу зробіть його повний бібліографічний опис. Ніколи не покладайтеся на свою пам'ять, занотуйте на картках основні положення та зауваження до кожного джерела.

Вивчаючи літературу, не намагайтеся тільки запозичити матеріал. Паралельно обдумайте знайдену інформацію. Цей процес має тривати протягом усієї роботи над темою, тоді власні думки, які виникли в ході знайомства із чужими працями, стануть основою для отримання нового знання. Звичайно використовується не вся інформація, що міститься у певному

джерелі, а тільки та, яка безпосередньо стосується теми роботи і найбільш цінна й корисна. Отже, критерієм оцінювання вивченого є можливість його практичного використання в магістерському дослідженні.

Вивчаючи літературні джерела, треба стежити за оформленням виписок, щоб надалі ними було легко користуватися. Працюючи над якимось частковим питанням або розділом, слід постійно бачити його зв'язок із проблемою загалом, а досліджуючи широку проблему - вміти виділяти окремі частини, кожен з яких продумувати в деталях. Можна рекомендувати такий типовий план огляду літератури в тексті магістерської роботи:

1) загальна характеристика галузі досліджень, значення останньої в науці і промисловості, актуальність завдань, які стоять перед даною галуззю;

2) класифікація основних напрямків досліджень у даній галузі; визначення напрямків, практично використовуваних, і таких, які перебувають у стадії розробки, відображення різних точок зору на розв'язання проблеми;

3) детальний виклад результатів досліджень за кожним розділом класифікації; для теоретичного дослідження - опис використаної методики, застосованого математичного апарата; для експериментальної роботи - найважливіші схеми, їх дослідження і основні результати; критичний аналіз цих матеріалів з пропозиціями і зауваженнями;

4) у кінці кожного розділу - висновки; підсумки досліджень і перелік основних невирішених проблем;

5) на завершення огляду - формулювання основних напрямків досліджень, їх актуальність і кінцева мета; орієнтовний план роботи із зазначенням запропонованої методики теоретичних та експериментальних робіт.

Є два критерії самоперевірки правильності написання огляду: огляд пишеться не за авторами, а за завданнями досліджень; огляд тоді написаний правильно, коли його можна публікувати як самостійну статтю.

У роботі здобувач зобов'язаний робити посилання на автора і джерело, звідки він запозичує матеріал або окремі результати. Використовуючи в роботі ідеї або розробки, що належать співавторам, спільно з якими були написані наукові праці, здобувач мусить зазначити це в магістерській роботі.

5. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Загалом магістерська робота виконується на аркушах білого паперу. Обсяг роботи у розмірі 90-110 друкованих сторінок (формат А – 4, шрифт – 14 Times New Roman, інтервал – 1,5). Методичні рекомендації щодо оформлення структурних елементів магістерської роботи наведено в таблиці 3.

Таблиця 3.

Оформлення магістерської роботи

Елемент	Вимоги	Приклад оформлення (додаток методичних рекомендацій)
Розмір паперу	Формат – А4, орієнтація книжкова.	
Шрифт тексту основної частини роботи	Times New Roman, розмір кегля – 14, міжрядковий інтервал – 1,5; інтервали «До» і «Після» повинні складати 0; масштаб 100%, звичайний.	Додаток Т
Поля	Верхнє і нижнє, – 20 мм; ліве 25 мм; праве -15 мм абзацний відступ – 1,25.	
Нумерація сторінок	В правому верхньому куті. Шрифт номера сторінки Times New Roman, розмір кегля – 10. Нумерацію починають з вступу, з 3-ої сторінки (номер сторінки на титульному аркуші, завданні, рецензії, змісті не ставлять). Нумерацію подають арабськими цифрами без знака №.	--/
Структурна частина	Кожну структурну частину магістерської роботи слід починати з нової сторінки.	--/
Розділ	Розміщуються посередині рядка та друкуються великими напівжирними літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи. Номер розділу ставиться після слова “РОЗДІЛ”, після номера крапка не ставиться, заголовок розділу друкується з нового рядка.	Додаток П
Заголовки пунктів	Друкуються з великої літери напівжирними шрифтом (не підкреслюючи) без крапки в кінці. Номер пункту включає номер розділу і порядковий номер пункту, які відокремлюються крапкою (1.1.).	
Заголовки з двох чи більше речень	Відокремлювати крапками.	
Висновки до розділу	Розміщуються в кінці кожного розділу, після 2-х абзацних відступів із заголовком «Висновки до розділу 1 (2,3);	
Абревіатури	В заголовках треба розшифровувати.	--/
Рисунки (ілюстрації, схеми, графіки)	Подаються безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Нумерація рисунків у кожному з розділів або додатків має бути самостійною. Номер рисунка повинен складатися з номера розділу та порядкового номера рисунка, між якими ставиться крапка (Рис. 1.1). Підписи блоків схем необхідно викладати шрифтом – 12 (8-10 при значному об’ємі) Times New Roman, інтервал – 1,0 за вирівнюванням «по центру» і абзацом 0 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні також складати 0.	Додаток У
Таблиці	Таблиці повинні міститися після посилань на них у тексті.	

	Примітки друкують під таблицею. Таблиці нумеруються послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка (Таблиця 2.1.). Кожна таблиця повинна мати назву, яка розміщується над таблицею та друкується симетрично до тексту. Назву і слово "Таблиця" слід починати з великої літери. Назва таблиці друкується жирним шрифтом. Текст таблиць необхідно викладати шрифтом – 12 (10 при значному об'ємі таблиці) Times New Roman, інтервал – 1,0 за вирівнюванням «по центру зліва» і абзацом 0 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні також складати 0. Дані таблиці необхідно викладати шрифтом – 12 (10 при значному об'ємі таблиці) Times New Roman, інтервал – 1,0 за вирівнюванням «по центру клітинки» і абзацом 0 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні також складати 0.	
Формули	У формулі пояснення значень символів і числових коефіцієнтів слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу та числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починається зі слова «де» без двокрапки. Формули нумеруються послідовно в межах розділу. Номер формули повинен складатися з номера розділу та порядкового номера формули, між якими ставиться крапка (3.1). Набираються виключно через спеціалізовані формульні редактори. Шрифт 12 (10)	
Додатки	Кожний додаток слід починати з нової сторінки із зазначенням угорі сторінки справа слова "Додаток" і його позначенням. Додаткам дають заголовки, надруковані угорі малими літерами з першої великої симетрично стосовно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток " і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Єдиний додаток позначається як додаток А. Текст кожного додатка за потреби може бути поділений на розділи й підрозділи, пронумеровані у межах кожного додатка: перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 - другий розділ додатка А; В.3.1 - підрозділ 3.1 додатка В. Ілюстрації, таблиці і формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д. 1.2 - другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А. 1) - перша формула додатка А.	Додаток Ф

Як видно з таблиці 3. текст магістерської роботи необхідно викладати за вирівнюванням «по ширині» і абзацом 12,5 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні складати 0. Поля тексту магістерської роботи визначаються таких розмірів: лівий - 25 мм, правий – 15 мм, верхній та нижній – 20 мм.

Налаштування параметрів і абзацних відступів сторінок подано в *додатку Т*

Окрім текстової частини магістерської роботи важливе місце в її оформленні займає виконання графічної частини роботи. Графічну частину магістерської роботи складають аналітичні таблиці, діаграми, графіки, формули, малюнки та під малюнками надписи, а також виноски (посилання на джерела літератури).

Взірці оформлення графічної частини магістерської роботи (таблиць, графіків, схем та діаграм, формул) наведено у *додатку У*.

При оформленні графічної частини основну увагу слід звернути на правильність та її економічну грамотність. Таблиці мають бути не громіздкими, щоб читач міг легко усвідомити значення розміщення у них даних. Небажано наводити таблиці у формі затверджені статистичної звітності. Макети таблиць, діаграм, графіків розробляються студентами самостійно, виходячи із завдань найбільш наочного викладення цифрового матеріалу, який характеризує явища та процеси, що аналізуються.

Як правило, перед кожною таблицею роблять перехід до неї, тобто пропонують звернутися до її даних з метою підтвердження попередніх висновків, з'ясування певних тенденцій розвитку явища, поглиблення дослідження. Після кожної таблиці подають основні висновки, що ґрунтуються на приведених в ній цифрових даних. Ці висновки повинні обов'язково починатися словами: „Як свідчать дані таблиці ...”, „Виходячи з даних таблиці.” При цьому студенти викладають свій погляд, свою особисту думку чи іншого питання.

Кожна таблиця повинна мати номер і назву. Номер таблиці присвоюється у межах розділу, в правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 2.5» (п'ята таблиця другого розділу).

Назву таблиці розміщують у наступному рядку, жирним шрифтом за вирівнювання «по центру» і не підкреслюють.

Заголовки граф необхідно викладати шрифтом – 12 (10 при значному об'ємі таблиці) Times New Roman, інтервал – 1,0 за вирівнюванням «по центру клітинки» і абзацом 0 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні також складати 0. Графи таблиці повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких (якщо вони складають одне речення із заголовком) і з великих (якщо вони є самостійними).

Текст таблиць необхідно викладати шрифтом – 12 (10 при значному об'ємі таблиці) Times New Roman, інтервал – 1,0 за вирівнюванням «по центру зліва» і абзацом 0 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні також складати 0.

Дані таблиці необхідно викладати шрифтом – 12 (10 при значному об'ємі таблиці) Times New Roman, інтервал – 1,0 за вирівнюванням «по центру клітинки» і абзацом 0 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні також

складати 0.

При переносі частини таблиці на інший аркуш слово «Таблиця» і її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть «продовження таблиці» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження таблиці 2.5». Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки.

Примітки до таблиць (як і до тексту), в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки.

Якщо на одному аркуші є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Якщо приміток на одному аркуші є кілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...
2. ...

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу (за винятком ілюстрацій, поданих у додатках).

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Номер і підпис ілюстрації вказують напівжирним шрифтом за вирівнюванням «по ширині». Наприклад, Рис. 1.1. (перший рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

У магістерській роботі доцільно та бажано використовувати секторні, стовпчикові та інші діаграми, а також лінійні графіки, які більш виразно та чітко відбивають порівняльні характеристики, тенденції у розвитку та взаємопов'язаних показників.

При необхідності використовують формули, їх виділяють з тексту вільними рядками. Над і під кожною формулою потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння чи формула не вміщаються в одному рядку, їх слід перенести після знака рівності (=) або після інших розділових знаків (+, - , ×, ÷). Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів подають безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка, який починають зі слова «де» без двокрапки.

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання у наступному тексті. Формули у магістерській роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (2.3) (третя формула другого розділу).

На всі ілюстрації, формули та таблиці у роботі повинні бути посилання в тексті. Посилання на них вказують порядковим номером. Посилання на

таблиці та ілюстрації не варто оформляти як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається матеріал, пов'язаний з таблицею чи ілюстрацією, на якому необхідно зосередити увагу читача, розміщують посилання у вигляді виразу у круглих дужках «(табл. 2.5)» або зворот типу: «... як це видно з рис. 1.1».

Наприклад,

- ілюстрації – «рис. 1.1»;
- «... у формулі 2.5»;
- «...в табл. 2.5».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації пишуть скорочено слово «дивись», наприклад: «(див. табл. 3.2)».

Список використаних джерел розміщують після висновків. У списку повинні наводитись лише ті джерела, які дійсно використовувалися автором при написанні магістерської роботи.

Перелік джерел бажано розміщувати в наступному порядку: спочатку законодавчі та нормативні документи, постанови уряду, укази Президента, далі авторів і заголовків у алфавітному порядку, в кінці, за наявності, іноземних авторів. При цьому спочатку вказується прізвище автора, його ініціали (якщо авторів більше трьох, вказується тільки назва книги), далі назва праці, її вид (підручник, навчальний посібник, словник тощо), місце видання, назва видавництва, рік видання.

Якщо йдеться про статтю у часописі, то схема запису така: автор, назва статті чи публікації, назва видання, рік, номер сторінки; для газети: автор, назва публікації, назва видання, дата виходу.

Слід наголосити, що назва джерел подається тією мовою, якою вони видані. Не потрібно перекладати їх на українську. Загальні правила оформлення списку використаних джерел подано в *додатку С*

При написанні магістерської роботи студент повинен робити посилання на використані літературні джерела. Посилання робляться тоді, коли в тексті використовують цитати чи вислови, переповідається своїми словами думка того чи іншого автора, наводяться цифри і факти, використовуються таблиці або ілюстрації з певного джерела тощо. Вони дають необхідну інформацію щодо процитованого матеріалу, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, а також дають змогу відшукати документи і перевірити їх достовірність.

Загальні вимоги до цитування:

- текст цитати береться в лапки і наводиться дослівно;
- цитування повинно бути повним (у випадку пропуску слів в цитаті ставляться три крапки), без перекручень думок автора;
- кожна цитата повинна мати посилання на джерело;
- при непрямому цитуванні слід також посилатись на джерело, а думка автора повинна передаватись максимально точно.

Посилання в тексті магістерської роботи роблять згідно їх переліку у квадратних дужках, наприклад [2; 25], де перша цифра – номер джерела у списку використаних джерел, друга - сторінка, з якої взята цитата. Якщо посилання робиться лише на джерело (без використання цитати), - у

квадратних дужках вказується тільки одна цифра, яка відображає порядковий номер джерела у списку використаних джерел, наприклад [25].

Посилатися слід на останнє видання публікації.

Посилаючись на джерело, слід мати на увазі, що кількість посилань має бути оптимальною, тобто не надто надмірною чи мізерною, Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 20% обсягу основної частини магістерської роботи. Не рекомендується робити більше 2 посилань на сторінку, а також посилатися на одне джерело більше 3-х разів.

Такі посилання дають змогу відшукати документ і перевірити достовірність фактів про цитування документа, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту. Якщо використовуються відомості матеріалів з монографії з великою кількістю сторінок, тоді необхідно вказати номери сторінок, на які дано посилання.

При посиланнях на джерела у виносках воно має відповідати його опису, за переліком посилань із зазначенням номера і відповідним поданням виноска. У тексті магістерської роботи при згадуванні прізвища автора спочатку пишуться його ініціали, а потім саме прізвище (С.І. Юрій). У виносці навпаки, спочатку вказується прізвище, а далі ініціали автора (Юрій С.І.).

6. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ТА ВИМОГИ ДО ПУБЛІКАЦІЙ РЕЗУЛЬТАТІВ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Результати наукових досліджень можуть бути опубліковані у збірниках наукових праць, наукових і науково-практичних журналах, збірниках матеріалів конференцій для ознайомлення з ними наукової громадськості. За матеріалами магістерської роботи рекомендується мати 1-2 публікації і 1-2 виступи на науково-практичних конференціях, з'їздах, симпозиумах тощо.

Публікації сприяють становленню пріоритету автора, свідчать про особистий внесок дослідника в розробку наукової проблеми, слугують підтвердженню достовірності основних результатів і висновків роботи; відбивають основний зміст роботи, новизни і наукового рівня, підтверджують факт апробації та впровадження результатів і висновків роботи.

Основними видами наукових публікацій студентів є підготовка статей і тез доповідей.

Наукова стаття – один з основних видів публікацій. Існують вимоги до написання статей та підготовки їх до публікування. Періодичні видання здебільшого публікують для авторів свої вимоги до структури й особливостей оформлення статей. Проте є загальні вимоги, які визначають структуру публікації. Структура статті, загалом, аналогічна структурі магістерської роботи.

План-схема статті, яка містить результати наукових досліджень, обсягом 6-12 сторінок (0,5-0,7 друк. арк.), складається із вступу, короткого огляду останніх досліджень, постановки цілей та завдань статті, викладу основної частини, підсумків (завершення) та списку використаних джерел.

У вступі порушується наукова проблема та коротко висвітлюється її актуальність, зв'язок з найважливішими завданнями, що постають перед Україною, значення для розвитку певної галузі науки або практичної діяльності (1 абзац або 5—10 рядків).

В огляді досліджень цієї проблеми (близько 1/3 сторінки) розглядаються, здебільшого, останні дані літератури, на які спирається автор, сучасні погляди на проблему, труднощі при розробці даного питання, увага зосереджується на недосліджених або ж суперечливих аспектах, котрим присвячена стаття.

Формулювання мети статті (постановка завдання) — висловлюється головна ідея даної публікації (що саме досліджується і з якою метою), яка суттєво відрізняється від сучасних уявлень про проблему, доповнює або поглиблює вже відомі підходи; звертається увага на введення до наукового обігу нових фактів, висновків, рекомендацій, закономірностей або уточнення відомих раніше, але недостатньо вивчених. Мета статті впливає з постановки наукової проблеми та огляду основних публікацій з теми (1 абзац, або 5—10 рядків).

Виклад змісту власного дослідження — основна частина статті. В ній висвітлюються основні положення і результати наукового дослідження, особисті ідеї, думки, отримані наукові факти, виявлені закономірності, зв'язки, тенденції, програма експерименту, методика отримання та аналіз фактичного матеріалу, особистий внесок автора в досягнення і реалізацію основних

висновків тощо (5—6 сторінок). Аналітичність основної частини зростає завдяки поданню інформації у формі таблиць, графіків і діаграм.

На завершення наводиться висновок, в якому формулюється основний умовивід автора, зміст висновків і рекомендацій, їх значення для теорії і практики, суспільна значущість; коротко накреслюються перспективи подальших розвідок з теми (1/3 сторінки).

У списку використаних джерел подають лише ті, на які є посилання у статті. Список оформляють в алфавітному порядку або в порядку подання в тексті.

Правила оформлення наукової статті:

- на початку статті з правого боку зазначають прізвище та ініціали автора; за необхідності вказуються відомості, що доповнюють дані про автора;
- назва наукової статті розміщується по центру; вона стисло відбиває її головну ідею, думку (якомога менше слів, краще — до п'яти);
- ініціали ставлять перед прізвищем;
- слід уникати стилю наукового звіту чи науково-популярної статті;
- недоцільно ставити риторичні запитання; мають переважати розповідні речення;
- не слід перевантажувати текст цифрами 1, 2 та ін. при переліках тих чи інших думок, положень; перелік елементів, позицій слід починати з нового рядка, відокремлюючи їх одне від одного крапкою з комою;
- у тексті прийнятним є використання різних видів переліку: спочатку, на початку, спершу, потім, далі, нарешті; по-перше, по-друге, по-третє; на першому етапі, на другому етапі та ін.;
- цитати в статті використовуються дуже рідко; необхідно зазначити основну ідею, а після неї в дужках вказати прізвище автора, який уперше її висловив;
- усі посилання на авторитети подаються на початку статті, основний обсяг статті присвячують викладу власних думок; для підтвердження достовірності своїх висновків і рекомендацій не слід наводити висловлювання інших учених, оскільки це свідчить, що ідея дослідника не нова, була відома раніше і не підлягає сумніву;
- стаття має завершуватися конкретними висновками і рекомендаціями;
- поля, розмір шрифту, інтервал, обсяг публікації вказується відповідною установою чи закладом, куди надсилається стаття;
- система посилань: в кінці статті список використаних джерел і літератури подається за алфавітом; в тексті публікації у квадратних дужках вказується порядковий номер джерела і використані сторінки (до прикладу: [15, с.56], перша цифра є 15-ою позицією в списку літератури, а 56 – номер сторінки або аркуша архівної справи тощо).

У кінці статті подається анотація українською та англійською мовою. Рукопис статті підписується автором(ами) і разом з електронним варіантом подається до редакції.

Дещо іншу структуру мають статті, присвячені огляду літератури з певної проблеми. Структура оглядової статті складається із вступу, основної частини, висновків та списку використаних джерел.

У вступі висвітлюється актуальність досліджуваної проблеми, її соціально-економічне та наукове значення. Основна частина охоплює огляд літератури, де у формі полеміки розглядаються різні погляди на цю проблему та дискутуються результати досліджень, відомі з літератури. Закінчення статті у формі висновків формулює головні проблемні питання досліджуваної теми та можливі напрями і методи її вивчення. Список джерел статті оформляють аналогічно Списку літератури до магістерської роботи.

Зазвичай, наукова стаття містить також резюме. Резюме – короткий (400–600 знаків комп'ютерного набору), лаконічний виклад суті того, що розглянуто в статті. Наприкінці резюме подають ключові слова (здебільшого, три – п'ять слів), які відображають основні поняття, розглянуті у статті.

Ще однією формою публікацій є тези. У формі тез зазвичай публікують матеріали конференцій. Вони є свідченням апробації кваліфікаційної роботи і належать до опублікованих праць, які додатково відображають наукові результати дослідження. Тези (гр. thesis — положення, твердження) — це коротко, точно, послідовно сформульовані основні ідеї, думки автора, положення наукової доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці.

Тези доповіді — це опубліковані до початку наукової конференції матеріали попереднього характеру, що містять виклад основних аспектів наукової доповіді. Вони фіксують науковий пріоритет автора, містять матеріали, не викладені в інших публікаціях.

Обсяг тез визначають видавці та організатори конференцій. Здебільшого це 2—3 сторінки машинописного тексту (1000–2000 знаків) через 1,5—2 інтервали.

Можливий виклад однієї тези. Тези також містять ключові слова. Схематично структура тез наукової доповіді має такий вигляд: теза - обґрунтування - доказ - аргумент - результат - перспективи.

При підготовці тез наукової доповіді слід дотримуватися таких правил:

- у правому верхньому куті розміщують прізвище автора та його ініціали; при необхідності вказують інші дані, які доповнюють відомості про автора;
- назва тез доповіді коротко відображає головну ідею, думку, положення (2-5 слів);
- виклад суті доповіді здійснюється за такою послідовністю тез: актуальність проблеми; стан розробки проблеми (перелічуються вчені, які зверталися до розробки цієї проблеми); наявність проблемної ситуації; необхідність у її вивченні, вдосконаленні з огляду на сучасний стан її розробки, втілення; основна ідея, положення, висновки дослідження, якими методами це досягається; основні результати дослідження, їх значення для розвитку теорії та (або) практики.

Посилання на джерела, цитати в тезах доповіді використовуються рідко.

Допускається опускати цифровий, фактичний матеріал. Формулювання кожної тези починається з нового рядка. Кожна теза містить самостійну думку,

що висловлюється в одному або кількох реченнях. Виклад суті ідеї чи положення здійснюється без наведення конкретних прикладів. Виступаючи на науковій конференції, можна посилатися на опубліковані тези доповіді і спинитися на одній із основних (дискусійних) тез.

Організатори видання зазначають вимоги до публікацій та супровідної документації. Супровідна документація (для студентських робіт) може стосуватися рекомендації наукового керівника та/або рекомендації кафедри опублікувати статтю чи тези. Треба чітко дотримуватися вимог оформлення публікацій і супровідної документації та визначених термінів подання матеріалів для публікування.

7. НОРМОКОНТРОЛЬ ТА ПРОТИДІЯ ПЛАГІАТУ У МАГІСТЕРСЬКІЙ РОБОТІ

Нормоконтроль - один із завершальних етапів написання магістерської роботи, який направлений забезпечення якісного виконання даного виду роботи, уніфікації якості, належного оформлення супровідної документації і т.п. Процедура нормоконтролю передбачає 4 його етапи: «Допуск керівника», «Допуск для перевірки на плагіат», «Рекомендація до друку», «Рекомендація для підшивки».

Робота подається на нормоконтроль особисто студентом.

Етап «Допуск керівника» передбачає подання на нормоконтроль магістерської роботи, у форматі PDF, яка у повному обсязі перевірена керівником роботи, що засвідчується підписом на друкованій сторінці змісту магістерської роботи із зазначенням теми (*додаток А*). Проходження даного етапу відображається першою відміткою в таблиці «Відомості щодо проходження нормоконтролю кваліфікаційних робіт ОР "Магістр" для студентів спеціальності 292 "МЕВ".

Другим етапом нормоконтролю є «Допуск для перевірки на плагіат», де на перевірку, відповідальною особою, приймаються роботи в оригіналі (чистовий варіант роботи). Чорнові копії, а також електронні копії робіт не приймаються для перевірки. В результаті даного етапу формується кафедральний каталог магістерських робіт, який подається на перевірку на плагіат, відповідальній особі за цю ланку роботи по університету.

Третім етапом нормоконтролю є «Рекомендація до друку». На даному етапі здійснюється перевірка правильності заповненості супровідної документації до магістерської роботи

Заключним етапом нормоконтролю є «Рекомендація до підшивки» на даному етапі нормоконтролю проводиться перевірка правильності компонування друкованого варіанту магістерської роботи для подальшої її передачі в спеціалізовану установу для її підшивки і подальшої передачі на кафедру.

За результатами успішного проходження нормоконтролю в електронній таблиці «Відомості щодо проходження нормоконтролю кваліфікаційних робіт ОР "Магістр" для студентів спеціальності 292 "МЕВ". Тільки при наявності чотирьох відміток про перевірку на нормоконтроль робота подається на підпис завідувачу кафедри міжнародних економічних відносин.

Відповідальна особа, яка здійснює нормоконтроль, у разі невідповідності роботи встановленим вимогам, на будь-якому із етапів його проведення, повертає її на доопрацювання й усунення недоліків.

Магістерська робота підлягає перевірці на наявність ознак академічного плагіату за допомогою визначеного Університетом програмного продукту

Наказом ректора, зокрема, встановлена допустима межа запозичень відповідно до рекомендацій менеджерів систем перевірки на оцінку рівня унікальності «Plagiat.pl» та «Unichек». Вона складає 50 % за критерієм 5 слів підряд та 25 % за критерієм 25 слів підряд. Роботи, в яких під час перевірки

буде зафіксовано перевищення допустимих меж, не будуть допущені до захисту, а результати перевірки будуть передані у структурні підрозділи для прийняття рішення відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», затвердженого вченою радою університету (протокол №9 від 25 вересня 2018 р.) і введеного в дію наказом ректора №627 від 27 вересня 2018 р. Роботи, які не будуть подані або подані несвоєчасно для перевірки на оцінку рівня унікальності, не будуть допущені до захисту на здобуття відповідного ОР.

У магістерській роботі не повинно бути будь-яких різновидів плагіату, зокрема:

- *привласнення авторства* – оголошення себе автором чужого оригінального наукового твору; видання під своїм ім'ям наукового твору, написаного з іншими особами без зазначення їх імен;
- *копіювання чужих матеріалів* у свою наукову роботу без внесення в запозичене жодних змін та без належного оформлення цитування;
- *представлення поєднання власних та запозичених аргументів* без належного цитування;
- *приховане некоректне запозичення* – включення у свою наукову роботу чужих матеріалів із внесенням незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів у них та ін.) та без належного оформлення цитування;
- *самоплагіат* – багаторазова публікація одних і тих самих наукових результатів, отриманих автором самостійно;
- *парафрази* – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту на основі заміни слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці, збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет;
- *компіляція* – створення значного масиву тексту шляхом копіювання чужих матеріалів з різних джерел без самостійного поглибленого дослідження проблеми, без внесення в них правок, посилань на авторів та «маскування» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

Перевірку кваліфікаційної роботи на ознаки академічного плагіату здійснює відповідальна особа в університеті, яка оформлює її результати за допомогою програмного продукту у формі короткого звіту подібності і подає його на кафедру.

Після комп'ютерної перевірки кваліфікаційна робота підлягає обговоренню на засіданні кафедри, рішення якої оформлюється відповідним протоколом. Після засідання науковий керівник складає довідку про результати перевірки, за своїм підписом та візою завідувача кафедри. Довідка вправується завідувачем випускової кафедри при прийнятті рішення щодо допуску до захисту роботи в Екзаменаційній комісії. У разі виявлення програмним продуктом у роботі більше ніж 50% запозиченої інформації без належного оформлення посилань робота за рішенням кафедри може бути відхилена без права подальшого розгляду.

8. ПОРЯДОК ЗДАЧІ ТА ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Підготовка до захисту та захист є логічним завершенням виконання магістерської роботи. Ефективність цього процесу забезпечується шляхом проведення нормоконтролю, попереднього і остаточного захисту магістерської роботи.

8.1. Попередній захист магістерської роботи.

Попередній захист магістерської роботи закликає реально оцінити рівень підготовки магістерської роботи студентом. З цією метою завідувач кафедри призначає комісію в складі 2 – 3 співробітників кафедри. Дата проведення попереднього захисту найчастіше встановлюється кафедрою.

На попередній захист у студента повинна бути готова магістерська робота та розпочато збір супроводжувальних документів.

Для допуску до захисту студенту необхідно представити публікації які видані за матеріалами магістерської роботи.

На попередній захист студент повинен подати текст готових розділів та підготувати доповідь, у якій чітко повинно бути відображено:

- які завдання дослідження і яким чином вже вирішені;
- які результати як наслідок вирішення поставлених завдань отримані;
- які завдання дослідження залишилися ще не вирішеними;
- яким чином ці завдання планується вирішити;
- які передбачувані результати можуть бути отримані як наслідок вирішення даних завдань?

Ключові моменти доповіді повинні бути відображені і на графічному матеріалі наданому членам комісії.

Комісія після докладного ознайомлення з ходом виконання магістерських робіт надасть висновок про якість проведеної студентом роботи, зробить зауваження щодо доопрацювання та дасть відповідні рекомендації. Звіт комісії розглядається на засіданні кафедри, на якому приймається рішення щодо студентів, які не пройшли або не з'явилися на попередній захист.

8.2. Порядок здачі магістерської роботи на кафедру та допуск її для захисту в ЕК.

Магістерська робота подається до захисту на випускаючу кафедру згідно з графіком, але не пізніше, ніж за 5 днів до захисту. При цьому необхідно мати: повністю оформлену і зшити роботу з підписами консультантів, керівника і самого магістранта; відгук керівника.

Повністю підготовлена до захисту магістерська робота подається науковому керівнику для аналізу та схвалення. Після схвалення науковим керівником магістерська робота з його відгуком передається завідувачу кафедри, який призначає з числа провідних спеціалістів іншої кафедри або сторонньої організації рецензента (опонента) і організовує захист.

Відгук складається в довільній формі, але можна виділити деякі загальні положення. Насамперед вказується на відповідність виконаної роботи спеціальностям та галузям наук, за якими Державна атестаційна комісія має право проведення захистів магістерських робіт.

Керівник повинен коротко охарактеризувати проведену роботу, її актуальність, теоретичний рівень практичну цінність, повноту та глибину, а також оригінальність вирішення поставлених задач, самостійність їх вирішення та дає оцінку готовності роботи до захисту. Відгук повинен закінчуватися вказівкою на ступінь відповідності роботи вимогам, що пред'являються до випускних магістерських робіт.

Магістерська робота, підлягає обов'язковому рецензуванню. Рецензенти призначаються або із спеціалістів тої галузі знань, за темою якої виконана робота, або з числа професорсько-викладацького складу відповідних кафедр. Відповідно до чинних вимог на кожну, роботу, що допускається до захисту, складається зазвичай одна внутрішня рецензія силами працівників вищого закладу освіти. Зовнішніми рецензентами можуть бути спеціалісти – відповідних структур обласних, міських чи районних адміністрацій, а також відповідних господарських структур.

Рецензенти повинні, провести кваліфікований аналіз суті та основних.- положень виконаної роботи, оцінити актуальність вибраної теми, самостійність підходів до її розкриття, наявність власної точки зору, вміння користуватись методами наукового дослідження, ступінь обґрунтованості висновків та рекомендацій, достовірність отриманих результатів, їх новизну та практичну значимість.

Поряд із перевагами магістерської роботи відмічаються і недоліки, що були допущені при її виконанні, зокрема, недостатня логічність, грамотність викладу, помилки і т. ін. Обсяг рецензії складає від двох до п'яти сторінок машинописного тексту. Названі документи - відгук керівника, рецензії-оголошуються на засіданні Державної атестаційної комісії, при обговоренні результатів захисту роботи.

Зміст рецензій та відгуку повинен бути доведений до магістранта за один-два дні до захисту, щоб він міг заздалегідь підготувати кваліфіковану відповідь по суті зроблених рецензентами зауважень.

Закінчена магістерська робота разом з довідкою про виконання індивідуального плану за професійною освітньою програмою магістра, а також відгук наукового керівника магістранта та рецензії спеціалістів представляються в Державну екзаменаційну комісію.

До захисту в ЕК допускаються магістерські роботи, теми яких затверджені наказом ректора університету, а їх структура, зміст, якість викладення матеріалу та оформлення відповідають встановленим вимогам, що підтверджено підписами керівника і консультантів роботи та наявністю відгуку керівника.

Допуск до захисту магістерської роботи у ЕК здійснюється завідувачем кафедри, який приймає рішення на підставі наданих матеріалів та підсумків попереднього захисту роботи на кафедрі. Допуск підтверджується підписом завідувача кафедри на титульному аркуші.

Робота, в якій виявлено принципові недоліки у прийнятих рішеннях, обґрунтуваннях, розрахунках та висновках, суттєві відхилення від вимог

державних стандартів, до захисту в ЕК не допускається. Рішення про це приймається на засіданні випускової кафедри.

Допущена до захисту магістерська робота направляється завідувачем кафедри на рецензування.

8.3 Підготовка до захисту магістерської роботи

У процесі підготовки до захисту магістерської роботи студент повинен скласти виступи або доповідь і погодити її з керівником роботи, яка мусить включати:

- повне найменування теми магістерської роботи й обґрунтування її актуальності;
- мету і задачі, поставлені студентом при написанні роботи;
- результати проведених аналітичних досліджень;
- виявлені напрями і можливості оптимізації предмета дослідження на прикладі бази передмагістерської практики;
- висновок про можливість реалізації пропозицій магістерської роботи і їх подальший розвиток.

Роботу над виступом слід починати відразу ж після подання роботи на кафедру і продовжувати після ознайомлення з відгуком і рецензіями.

Доповідь повинна складати до 20 хвилин. При цьому необхідно передбачити 1-2-хвилинний резерв на випадок непередбачуваних ситуацій (відмова техніки, кашель тощо).

Доповідь доцільно будувати не шляхом викладення змісту роботи по розділам, а розкриваючи логіку отримання найбільш значущих результатів. Студенту необхідно врахувати такі поради при підготовці тексту своєї доповіді: використовувати прості слова і прості речення; повторювати іменники, уникати займенники; не зловживати цифрами: призводити їх рівно стільки, скільки вимагається для об'єктивного погляду на проблему; записувати цифри, відділяючи кожні три знаки з правої сторони крапкою (щоб не прийшлося рахувати нулі); уникати непотрібних цитат: слід викладати, передусім, власні судження. Якщо захист відбувається через тривалий час після здачі роботи, то перед захистом необхідно ще раз ретельно вивчити всі матеріали, бо деякі положення і логічні міркування можуть виявитися забутими (*додаток X*).

Слід підготувати необхідний ілюстративний матеріал для проведення доповіді. Ілюстрації повинні, по-перше, відображати основні результати, досягнуті в роботі, і, по-друге, бути погоджені з матеріалом, що викладається. При використанні схем важливо забезпечити їх візуальне сприймання членами комісії. Ілюстративний матеріал повинен бути пронумерований і мати назви. Як правило ілюстративний матеріал подається в вигляді мультимедійних презентацій за допомогою редактора Power Point. Презентація до доповіді оформлюється в довільному стилі ділового характеру. Приклад оформлення презентації подано в *додатку Ц*. Неохайно оформлені, погано розроблені схеми, наявність помилок у них знижують враження від захисту та справляють на комісію негативне враження. Доцільно одну схему використати для вказання теми, мети, завдань, структурно-логічної схеми роботи.

Ознайомившись з відгуком і рецензією, доцільно письмово відповісти на поставлені в цих документах питання. Письмова форма підготовки відповіді необхідна для того, щоб під час захисту миттєве заворушення не змогло завадити правильній і спокійній відповіді на питання. Після ознайомлення членів екзаменаційної комісії з відгуком і рецензіями студенту буде надане слово для доповіді на зауваження, що містяться у них. Перед захистом доцільно провести тренувальний виступ. Якщо виявиться, що підготований текст прочитаний за більш тривалий, ніж встановлено час, то не слід робити висновок про те, що читати його потрібно вдвічі швидше, доцільно скоротити текст, залишивши в ньому найбільш значущі результати. Після завершення підготовки тез доповіді необхідно погодити текст виступу з керівником.

8.4 Процедура захисту магістерської роботи

На виступ студента магістранта відводиться до 20 хвилин. Виступ повинно бути ув'язаний з наведеними графічними матеріалами, на який необхідно посилатися під час доповіді.

Перед захистом секретар ЕК оголошує прізвище, ім'я, по-батькові студента і керівника, а також тему магістерської роботи і передає магістерську роботу голові комісії. Після цього слово для доповіді надається магістранту. Доповідь рекомендується почати: "Шановний голово, шановні члени Державної екзаменаційної комісії, шановні присутні! Вашій увазі надається магістерська робота на тему ...". У кінці доповіді необхідно про це повідомити і подякувати за увагу: "Доповідь закінчена. Дякую за увагу".

На захисті студент повинен показати не тільки знання теми, але й ступінь опанування науковим мисленням, науковою мовою, логічним і статистичним аналізом проблем, що досліджуються, спроможність до самостійної наукової праці, уміння чітко і ясно викладати висновки.

Бажано, щоб доповідь викладалася без безпосереднього читання самого тексту. Промова повинна бути ясною, граматично точною, впевненою, що зробить її зрозумілою і переконливою.

У ході доповіді слід звернути увагу на правильну вимову слів. У мові економістів є близько двох-трьох десятків слів, що найчастіше вимовляються з помилкою в наголосі. У ході доповіді слід використати заздалегідь підготовані ілюстрації. До ілюстрацій необхідно посилатися тільки тоді, коли це вимагається по ходу доповіді, уникаючи безцільної звернення до них. Інколи допускається і інша крайність, коли в доповіді відзначаються таблиці, графіки тощо, а студент на них не посилається.

Після виступу з доповіддю члени ЕК можуть поставити будь-які запитання по роботі, уточнити отримані висновки і результати. Питання можуть носити конкретний або загальний характер. Найбільш розповсюджені загальні питання: "Що в роботі виконане особисто Вами?", "У чому практична значущість роботи?", "Які перспективи подальшого розвитку теми дослідження?", "Яка практична значущість наведеної класифікації?" тощо.

Відповіді на запитання повинні бути стислими і складатися, як правило, з двох-трьох речень. На питання слід відповідати впевнено і чітко.

Рішення про оцінку магістерської роботи приймається членами екзаменаційної комісії на закритому засіданні, після завершення якого урочисто оголошуються результати. Також ЕК може прийняти рішення про рекомендацію окремих студентів до вступу в аспірантуру і видачі "диплому з відзнакою".

Для студента, що не подав або не захистив магістерську роботу з поважної причини, в терміни, встановлені для роботи ЕК, може бути призначене спеціальне засідання комісії впродовж того періоду, на який затверджено окремий склад ЕК. Для захисту магістерських робіт студенток, що знаходяться у стані вагітності з критичним терміном (за умови повної готовності роботи) ЕК може зібратися на дострокове засідання.

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Порядок оцінювання кваліфікаційної роботи регламентується Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 309 від 19.05.2023 р.)

Підсумковий контроль з випускної кваліфікаційної роботи (проєкту), проводиться у формі публічного захисту. Підсумкова оцінка за цей вид роботи у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та шкалу ECTS за такою ж схемою, як і для екзамену, та виставляється у відомість. Підсумкову оцінку захисту кваліфікаційної роботи визначає ЕК. Рішення комісії є остаточним.

Магістерська робота не допускається до захисту, якщо:

- попередня оцінка наукового керівника змістової частини дослідження складає менше 50 балів;
- робота представлена науковому керівникові на перевірку, плагіаризм, попередній захист або на будь-який подальший етап проходження з порушенням строків, встановлених регламентом;
- магістерська робота виконана не самостійно;
- структура та оформлення магістерської роботи не відповідає вимогам;
- магістерська робота не переплетена у тверду палітурку, недбало оформлена.

Рішення щодо підсумкової, диференційованої за чотирибальною шкалою, оцінки загального оцінювання кваліфікаційної магістерської роботи приймається більшістю голосів членів Екзаменаційної Комісії та визначається як сума обох складових оцінювання і фіксується у протоколі засідання відповідної комісії, її рішення є остаточним і оскарженню не підлягає. Повторний захист магістерської роботи з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

Переведення даних 4-бальної шкали в 100-бальну та шкалу ECTS здійснюється у такому порядку:

Шкала оцінювання:

університетська		національна	шкала ECTS
90–100	5	відмінно	A
80–89	4	добре	B
70–79			C
65–69			D
50–59	3	задовільно	E
35–59			FX
1–34	2	незадовільно	F

Основні умови одержання оцінки

Відмінно. Магістерська робота є бездоганною в усіх відношеннях, містить елементи новизни, має практичне значення, є конкретною та обґрунтованою, має оцінку реалізації запропонованих рішень та пропозицій, доповідь логічна і стисла, проголошена вільно, зі знанням справи, відгук і рецензія позитивні, відповіді на запитання членів ЕК правильні та стислі.

Студент, що претендує на **диплом з відзнакою**, зобов'язаний мати мінімум одну опубліковану наукову працю (тези, статтю).

Добре. Тема роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки принципового характеру: в теоретичній частині поверхнево зроблений аналіз літературних джерел, елементи новизни чітко не представлені, недостатньо використані інформаційні матеріали організації-замовника (бази практики), мають місце окремі зауваження в рецензії та відгуку, доповідь логічна, проголошена вільно, відповіді на запитання членів ЕК в основному правильні, оформлення роботи в межах вимог.

Задовільно. Тема магістерської роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета роботи, теоретичний розділ має виражений компілятивний характер, наукова полеміка відсутня, в аналітичній частині є надлишок елементів описовості, добір інформаційних матеріалів (таблиці, графіки, схеми) не завжди обґрунтований, заходи і пропозиції, що містяться в третьому розділі, обґрунтовані непереконливо, рецензія і відгук містять окремі зауваження, доповідь прочитана за текстом, не всі відповіді на запитання членів ЕК правильні або повні. Є зауваження щодо оформлення дипломної роботи.

Незадовільно. Нечітко сформульована мета магістерської роботи. Розділи погано пов'язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел. Аналіз виконаний поверхнево, переважає описовість на шкоду системності та глибини. Пропоновані заходи випадкові, з аналізу не виплавають, економічне обґрунтування неповне. Оформлення роботи далеке від зразкового. Ілюстрації до захисту відсутні. Відповіді на запитання членів ЕК неточні або неповні.

ДОДАТКИ

Додаток А

**Взірець змісту-допуску наукового керівника магістерської роботи до
процедури нормоконтролю**

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ У ФУНКЦІОНУВАННІ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ	3
1.1. Інтелектуальна власність як фактор розвитку глобальної економіки	3
1.2. Становлення глобальної системи охорони інтелектуальної власності	3
1.3. Методичні підходи до оцінювання інтелектуального капіталу країни в глобальній економіці	3
Висновки до розділу 1	3
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МАСШТАБІВ, ТЕНДЕНЦІЙ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ	3
2.1. Глобальний вимір розвитку інтелектуальної власності в сучасних умовах .	3
2.2. Моніторинг сфер, напрямів та тенденцій розвитку інтелектуальної власності в глобальній економіці	3
2.3. Аналіз масштабів інтеграції ринку інтелектуальної власності України в глобальній економіці	3
Висновки до розділу 2	3
РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	3
3.1. Заходи імплементації світових практик захисту інтелектуальної власності в Україні як напряму синхронізації розвитку вітчизняної економіки з тенденціями глобальної економіки .3	
3.2. Система безперервного інтелектуально-забезпечувального механізму національної економічної системи в контексті відповідності тенденціям розвитку глобальної економіки	3
3.3. Напрями використання об'єктів інтелектуальної власності як фактору розвитку національної економіки в умовах глобалізації	3
Висновки до розділу 3	3
ВИСНОВОК	3
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	3
ДОДАТКИ	
<i>Студентка</i> _____	<i>Соколан Юлія</i>
<i>Затверджую</i> _____	<i>д.е.н., проф. Л.І. Михайлишин</i>

Додаток Б

Зразок оформлення титульної сторінки магістерської роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра міжнародних економічних відносин

Федик Юрій Йосипович

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**Напрями оптимізації впливу світового ринку
нафтопродуктів на діяльність енергетичних компаній в
Україні**

спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

Виконав студент групи
МЕВ(м)-21
Ю.І. Федик

Науковий керівник
к.е.н., доц. О. І. Когут-Ференс

Рецензенти:

Магістерську роботу допущено
до захисту:

«__» _____ 2022 р.

Зав. кафедри

_____ Л. І. Михайлишин

Івано-Франківськ – 2022 р.

Додаток В

Зразок оформлення довідки-замовлення на виконання магістерської роботи

«__» _____ 20__ р.

ДОВІДКА

Відділення реалізації нафтопродуктів по Івано-Франківській області «ПАТ Укранафта» замовляє виконання магістерської роботи на тему «Напрями оптимізації впливу світового ринку нафтопродуктів на діяльність енергетичних компаній в Україні» студентці Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» Майданській Ірині Степанівні.

Виконавчий директор

_____ (підпис)

П. Крилюк

М. П.

Додаток Г

**Зразок оформлення завдання на магістерську роботу
(«лицьова» частина)**

Прикарпатський національний Університет імені Василя Стефаника

Інститут, факультет _____ *Історії, політології і міжнародних відносин* _____

Кафедра _____ *міжнародних економічних відносин* _____

Освітній рівень _____ *магістр* _____

Спеціальність _____ *292 «Міжнародні економічні відносини»* _____
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
(підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20__ р.

**ЗАВДАННЯ
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

_____ (прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи _____

Науковий керівник роботи _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

Зразок оформлення завдання на магістерську роботу
(зворот)

5. Перелік графічного матеріалу _____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Студент _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Додаток Д

Зразок оформлення відгуку наукового керівника на магістерську роботу

**Прикарпатський національний Університет імені Василя Стефаника
Кафедра міжнародних економічних відносин**

**ВІДГУК
на магістерську роботу**

студента Бурдейчука Юрія Васильовича
(прізвище, ім'я, по-батькові)

на тему: Міжнародна торгівля ЄС та специфіка її впливу на розвиток бізнесу в Україні

Актуальність теми: Сьогодні Європейський Союз вважається найбільш успішним регіональним інтеграційним утворенням та своєрідним зразком плюралізму та демократії на міжнародному рівні. Підписання і ратифікація Україною Угоди про Асоціацію визначила ЄС стратегічним партнером в сфері зовнішньої торгівлі. У зв'язку з цим набрали особливої актуальності питання щодо дослідження стану та перспектив розвитку міжнародних торговельних відносин між країнами ЄС.

Самостійні розробки і пропозиції автора: У роботі здійснено ґрунтовний аналіз особливостей розвитку й перспектив розвитку міжнародної торгівлі країн ЄС в сучасних умовах та визначено напрями оптимізації міжнародної торгівлі країн ЄС і України в контексті ефективного виконання розвитку вітчизняного бізнесу. Розроблено механізм реалізації державної фіскальної політики в сфері зовнішньоторговельного співробітництва ЄС і України та запропоновано напрями розвитку експортного маркетингу для популяризації виробників європейських ринках

Практичне значення роботи: запропоновані в магістерській роботі напрями удосконалення механізмів реалізації державної фіскальної політики в сфері зовнішньоторговельного співробітництва ЄС і України можуть бути використані загальнодержавними і регіональними органами влади.

Недоліки: Істотних недоліків немає. Однак, у процесі дослідження доцільно було б більше уваги зосередити на особливостях формування зовнішньоторговельної діяльності суб'єктів ЗЕД України в дореволюційний період.

Загальний висновок: Магістерська робота виконана у відповідності до встановлених методичних вимог, містить дослідження актуальних теоретичних та практичних аспектів проблем міжнародної торгівлі ЄС та специфіки її впливу на економіку України, допускається до захисту в ЕК, заслуговує позитивної оцінки, а її автор – на присвоєння освітнього рівня «магістр» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»

Науковий керівник: д.е.н., проф. Л.І.Михайлишин
(прізвище та ініціали) (підпис)

«_____» _____ 2022 р.

Додаток Е

Зразок оформлення зовнішніх рецензій на магістерську роботу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕЦЕНЗІЯ
на магістерську роботу

студента групи МЕВ(м) – 21 _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

на тему: Вплив фіскальної політики на міжнародну торгівлю

Виконану на матеріалах: світового та вітчизняного торговельного ринку

Актуальність теми: Зумовлена необхідністю дослідження теорії та практики фіскального регулювання світової торгівлі, яка в умовах глобалізації та транснаціоналізації світового господарства чинить значний вплив на розвиток національних економік. Кризові тенденції в економіці та бюджетній сфері в Україні вимагають розробки фіскальних стратегій розвитку зовнішньоекономічної діяльності для забезпечення національної конкурентоспроможності.

Самостійні розробки і пропозиції автора: Проаналізовано динаміку розвитку світової торгівлі, досліджено вплив фіскальної політики на міжнародний торговельно-економічний обмін та розроблено рекомендації її вдосконалення щодо забезпечення зростання зовнішньоторговельних показників держави. У роботі розглянуто проблеми оптимізації оподаткування в міжнародній торгівлі та запропоновано шляхи їх вирішення.

Практичне значення роботи: Основні висновки та пропозиції, викладені у магістерській роботі, можуть бути використані у процесі розробки основних засад реформування фіскальної політики України з метою її активної участі у конкурентній боротьбі на світовому ринку.

Недоліки: Істотних недоліків немає. Варто було б здійснити порівняльний аналіз фіскального стимулювання зовнішньоекономічної діяльності у рамках регіональних інтеграційних утворень у світі.

Загальний висновок: Вказаний недолік загалом не знижує наукового та практичного значення магістерської роботи, яка за змістом, науковою новизною і практичною значимістю повністю відповідає вимогам вищої школи. Робота заслуговує позитивної оцінки, а її автор – Шпичка Назар Петрович – на присвоєння освітнього рівня “магістр” за спеціальністю 292 “Міжнародні економічні відносини”

Рецензент: _____
(посада, місце роботи, вчене звання, науковий ступінь)

_____ (прізвище, ім'я, по-батькові)

М.П. _____ " ____ " _____ 20 р.
(Підпис)

Додаток Ж

**Зразок оформлення довідки про впровадження результатів
магістерської роботи**

«__» _____ 20__р.

ДОВІДКА

видана Майданській Ірині Степанівні про те, що виконані нею розробки в процесі дослідження на тему: «Напрями оптимізації впливу світового ринку нафтопродуктів на діяльність енергетичних компаній в Україні» та сформульовані на підставі цього пропозиції щодо удосконалення методики факторного аналізу змін світових цін на нафтопродукти використані в управлінській практиці підприємства.

Виконавчий директор

_____ (підпис)

П. Крилок

М. П.

Зразок оформлення анотації

АНОТАЦІЯ

Петренко В. В. «Розвиток інновацій в умовах глобальної економічної системи». – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього рівня «магістр» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» – Прикарпатський національний Університет імені Василя Стефаника, 2022.

Пріоритетність інновацій як фактора економічного розвитку будь-якої сучасної країни не є єдино-правильною їх характеристикою. Інновації поза своєю економічною природою є благами, які зумовлюють еволюцію цивілізації, а їх якісні складові суттєво впливають на динаміку цієї еволюції. У статті представлено комплексне дослідження щодо позиціонування інноваційних досягнень науки і техніки в глобальній системі споживання, їх утвердження в цій системі та здатності до трансформацій. Автором доведено: інновації як блага глобальної економічної системи вносять корективи в структуру піраміди Маслоу сучасної людини і подальший їх розвиток вносимим свої корективи.

В глобальній системі споживання слід виокремлювати інновації як блага кінцевого споживання і інновації як блага виробничого призначення. Встановлено, що споживання інновацій незалежно від їх характеру здійснюється у відповідності до споживчої корисності, вартості та суспільного сприйняття. Визначено напрями забезпечення і критерії формування інноваційного розвитку економіки України в умовах Євроінтеграції.

На основі порівняльного та аналітичного методів визначено окремі підходи до розуміння інновацій в системі глобального споживання. Зроблено припущення щодо дії певних факторів (паритету суспільного сприйняття і вартості) в сфері формування господарських відносин при глобальному споживанні інноваційних продуктів. Доведено, що в глобальній системі споживання інновації сприймаються як блага, а їх поширення в більшій мірі залежить від можливостей їх придбання, аніж від створеного суспільного прогресу. При встановленні паритету суспільного сприйняття і можливостей придбання розвиток інновацій зазнає синергетичного ефекту і сприяє трансформації суспільних потреб.

Результати дослідження можуть використовуватись у роботі державних і регіональних органів влади, науково-дослідних установ, менеджментом вітчизняних компаній, а також спеціалізованих організацій, що функціонують задля стимулювання процесів розвитку інноваційної діяльності в Україні, оскільки описують стратегічні орієнтири подальшого розвитку відповідної сфери.

ANNOTATION

V. Petrenko «Development of innovations in the conditions of the global economic system»– Manuscript.

The research on the receipt of educational level of master's degree on speciality 073 “International Economic Relations” – Vasyl Stefanyk Precarpatian National University, 2022.

Priority of innovations as a factor of economic development of any modern country is not the only correct their characteristic. Innovations beyond its economic nature are boons, which determine the evolution of civilization, and their quality components have significant impact on the dynamics of this evolution. In the article Complex study on the positioning of innovative science and technology in the global consumption system, their establishment in this system and the inability to transformation are presented. The author proved: innovations as boons of the global economic system make adjustments to the structure of the Maslow pyramid of modern man and their further development will make their own corrections.

In the global consumption system we should single out innovations as boons of final consumption and innovation as boons of industrial purpose. It is established , that Innovation consumption regardless of their nature is in accordance with consumer utility, cost and public perception. Providing directions and criteria of formation of innovative economic development of Ukraine in terms of European integration are defined.

Based on comparative and analytical methods individual approaches to understanding innovation in the system of global consumption are defined. The assumption of certain factors (parity of public perception and value) in sphere of formation of economic relations in the global consumption of innovative products is made. It is proved, that in global system of consumption innovations are seen as boons, and their distribution is more dependent on the capabilities of their purchase rather than generated from social progress. When establishing parity in public perception and acquisition opportunities development of innovation undergoes synergistic effect and promotes the transformation of social needs.

The results of the research can be used by state and regional power, scientific-research establishments, management of domestic companies and also specialized organizations a which function for stimulation of the processes of innovation activity development in Ukraine, as describing the strategic goals of further development of the respective areas.

Зразок оформлення резюме

РЕЗЮМЕ

Магістерська робота містить 120 сторінок, 16 таблиць, 17 рисунків, список використаних джерел із 105 найменувань.

Метою дипломної роботи є розвиток науково-методичних положень і обґрунтування практичних рекомендацій з удосконалення фіскального регулювання міжнародної торгівлі.

Об'єктом дослідження є процес оподаткування міжнародної торгівлі.

Предметом дослідження вплив фіскальної політики на міжнародну торгівлю товарами і послугами.

Одержані висновки та їх новизна: поглиблено існуючі теоретико-методологічні засади дослідження впливу лібералізації світової економіки на міжнародну торгівлю: виявлено її позитивні і негативні наслідки, що слід враховувати у ході визначення напрямів трансформації національної фіскальної політики; запропоновано концептуальну схему дослідження податкового регулювання міжнародної торгівлі з врахуванням економічних та інституційних умов країни.

Ключові слова: фіскальна політика, міжнародний торговельно-економічний обмін, фіскальні інструменти, глобалізаційні процеси в оподаткуванні, податкове регулювання, фіскально-тарифна система.

RESUME

The master's manuscript **contains** 120 pages, 16 tables, 17 figures, list of sources of 105 items.

The **aim** of the thesis is the development of scientific and methodological principles and justification of practical recommendations to improve the fiscal regulation of international trade.

The **object** of research is the process of taxation of international trade.

The **study examined** the impact of the fiscal policy on international trade in goods and services.

The resulting conclusions and their novelty: existing theoretical and methodological principles of the world economy liberalization and its impacts on international trade are improved, its positive and negative effects that should be considered during the identification of areas of transformation of national fiscal policies are revealed; taking into account economic and institutional conditions of the country a conceptual diagram of the tax regulation of international trade is proposed.

Keywords: fiscal policy, international trade and economic exchange, fiscal instruments, the globalization processes in taxation, tax regulation, fiscal and tariff system.

Додаток Л

Зразок оформлення змісту магістерської роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ КРАЇН ЄС	7
1.1. Теоретичні засади та концептуальні основи формування міжнародної торгівлі країн в сучасних умовах	7
1.2. Організаційно-правові характеристики міжнародної торгівлі країн ЄС ...	15
1.3. Економічний механізм функціонування системи державного регулювання міжнародної торгівельної діяльності в ЄС	12
Висновки до розділу 1	24
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ Й ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ КРАЇН ЄС В СУЧАСНИХ УМОВАХ	26
2.1. Дослідження масштабів й динаміки розвитку міжнародної торгівлі країн ЄС в системі світової торгівлі	26
2.2. Аналіз географічної та товарної структур міжнародної торгівлі країн- учасників ЄС	28
2.3. Моніторинг ефективності зовнішньоторговельних відносин країн ЄС і України	38
Висновки до розділу 2	45
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ КРАЇН ЄС І УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ	66
3.1. Можливості та загрози реалізації зовнішньоторговельних відносин ЄС і України	66
3.2. Пріоритетні напрями удосконалення механізмів реалізації державної фіскальної політики в сфері зовнішньоторговельного співробітництва ЄС і України	73
3.3. Експортний маркетинг як напрям популяризації виробників України на європейських ринках	83
Висновки до розділу 3	97
ВИСНОВКИ	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	102
ДОДАТКИ	

Додаток М

Приклад переліку умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів в магістерській роботі

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ**

МКА	- міжнародний комерційний арбітраж
МКАС при МТП	- Міжнародний комерційний арбітражний суд при Міжнародній торгівельній палаті
МКАС при ТППУ	- Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України
МПрП	- Міжнародне приватне право
МТП	- Міжнародна торгівельна палата
РЕВ	- Рада економічної взаємодопомоги
ТППУ	- Торгово-промислова палата України
ЦПК	- України Цивільно-процесуальний кодекс України
ЮНСІТРАЛ	- Комісія Організації Об'єднаних Націй з права міжнародної торгівлі

Додаток Н

Приклад написання вступу магістерської роботи

3

ВСТУП

Актуальність теми. Європейська інтеграція наразі набуває в Україні якісно нового змісту: з ЕКларативного зовнішньополітичного курсу вона поступово перетворюється на комплексну внутрішню політику реформ. На цьому етапі надзвичайної важливості набуває вивчення досвіду держав, що пройшли в своєму розвитку відповідний етап.

У виборі населення між європейським та євразійським векторами існували та продовжують існувати істотні регіональні відмінності. В той час як Захід та Центр України традиційно віддавали перевагу ідеї приєднання до Європейського Союзу, то Півдні та Схід України підтримка євроінтеграції була істотно нижчою і населення в своїй більшості виступало за членство України в Митному Союзі. Наразі ситуація змінюється і привабливість євразійського вектору різко зменшується, а єдиним регіоном, де більшість населення і далі вважає, що Україні слід стати членом Митного Союзу, є Донбас. Саме через регіональну специфіку настроїв щодо євроінтеграційних перспектив надзвичайної актуальності набула ідея організації у найбільш проблемних, з цієї точки зору, регіонах широкої публічної дискусії щодо можливостей вирішення тих проблем, до яких громадська думка є достатньо чутливою, і які вже доводилося вирішувати безпосереднім сусідам України на їхньому шляху до ЄС. Відтак, було важливо не тільки організувати діалог з тими регіонами, де необхідно підвищувати рівень підтримки євроінтеграції, але і раціоналізувати цей діалог за допомогою використання конкретних прикладів країн Східної Європи – Польщі та Словаччини - які у 1990-х рр. мали дуже схожі з Україною стартові для внутрішніх трансформацій умови, але змогли до цього часу повноцінно інтегруватися не лише до Європейського Союзу, але і до НАТО.

Аналіз наукових досліджень. Євроінтеграційна тематика достатньо добре висвітлюється у вітчизняній політичній науці. Тим не менше, до останнього часу більш поширеними були дослідження безпосереднього досвіду інтеграції України до ЄС. Сюди відносяться роботи із комплексним аналізом даних відносин, як от О.Власюка, А.Гальчинського, О.Чалого, або дослідження більш вузьких аспектів

цього процесу. Зокрема, Б.Парахонський та Я.Матійчик розглядають російський фактор у євроінтеграційних перспективах України, а В.Муравйова цікавили правові аспекти відносин Україна – ЄС.

Щодо досвіду інтеграції інших країн Східної Європи до ЄС, то тут дослідження українських науковців тільки починаються. Скажімо, Л.Токар розглядає стратегії національної безпеки країн Центрально-Східної Європи, а О.Шнирков, О.Кузнецов та С.Кульпінський, окрім власне питань валютного союзу ЄС, намагаються також проаналізувати його вплив на країни-кандидати на вступ до ЄС. М.Микієвич, поряд із правовими аспектами співпраці ЄС – Україна, розглядає співпрацю ЄС – асоційовані члени.

Що стосується досвіду євроінтеграції Польщі та його використання Україною, то тут існують ще значні прогалини. Хотілося б відзначити дослідження Г.Зеленко, яка розглядає питання внутрішньої трансформації польського та українського суспільств та польсько-українське співробітництво за нових умов. Тему співпраці розробляє і О.Павлюк, якого цікавить досвід прикордонного співробітництва Польща – Україна та польська східна політика.

Схожим є стан справ із дослідженням даної тематики й у російських науковців. Тут переважно розглядають питання відносин ЄС – Росія, перспективи та проблеми розширеного ЄС. Можна відзначити роботи С.Глінкіної, Д.Курочкіна, Ю.Борко, О.Буторіної та інші. Питання ж вивчення чийогось досвіду євроінтеграції не є для Росії надто актуальним, адже вона не ставить перед собою мети входження в ЄС.

Серед західних науковців тема інтеграції країн Східної Європи добре висвітлюється, про що може свідчити навіть вивчення досвіду євроінтеграції України – К.Шнайдер, М.Гроніцкі. Наприклад, польські науковці глибоко аналізують процес входження своєї країни в ЄС. Це, насамперед, Я.Пйетрас, Е.Сіновйец, М.Гартецкі, М.Вереса. Глибока зацікавленість даною проблематикою характерна теж і для інших асоційованих членів ЄС. Розглядається не лише досвід своєї країни, але і, скажімо, роль такого міжнародного об'єднання, як Вишеградська четвірка, у сприянні просуванню його учасників до членства в ЄС.

Метою дослідження є розкриття особливостей досвіду країн, що включені в процес, а також вироблення рекомендацій щодо його практичного використання

Україною.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- визначити сутність та економічний зміст поняття економічної інтеграції;
- охарактеризувати концептуальні основи європейської інтеграції;
- розкрити економічні фактори та критерії ефективності економічної інтеграції країн ЄС;
- провести моніторинг особливостей економічного розвитку країн-учасниць євроінтеграційних процесів та України;
- здійснити дослідження впливу процесу євроінтеграції на економіку нових країн-членів ЄС та оцінка перспектив для України;
- проаналізувати особливості євроінтеграційної стратегії Словаччини та оцінити перспективи використання її досвіду в Україні;
- розробити напрямів реалізації євроінтеграційної стратегії України в контексті дослідження світового досвіду та аналізу перспектив Угоди про асоціацію з ЄС;
- запропонувати окремі сценарії реалізації євроінтеграційної стратегії України в контексті альтернатив виконання Угоди про асоціацію з ЄС

Об'єктом дослідження є процес євроінтеграції країн ЄС та України.

Предмет дослідження: теоретичні та прикладні аспекти інтеграційної політики держави.

Методи дослідження. Для вирішення вказаних завдань в магістерській роботі використані наступні методи: системного і структурного аналізу, які дозволили провести аналіз передумов розвитку та оцінка досвіду держав-учасниць євроінтеграційних відносин; логічного узагальнення - для вивчення теоретичних основ та концептуальних характеристик економічної інтеграції держав ЄС; експертних оцінок - для розробки напрямів реалізації євроінтеграційної стратегії України в контексті дослідження світового досвіду та аналізу перспектив Угоди про асоціацію з ЄС.

Інформаційну базу дослідження складають наукові праці вітчизняних та закордонних фахівців, Закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, матеріали спеціалізованих організацій ООН: UNCTAD. (World Investment Report), ОЕСР, дані офіційної статистичної звітності Державної служби статистики України, дані міжнародної статистики, інформаційні матеріали

Міністерства економіки України та ін.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретичних основ та практичних рекомендацій економічної інтеграції східно-європейських держав ЄС. Конкретні результати, що визначають новизну роботи, полягають у наступному:

- розроблено напрями реалізації євроінтеграційної стратегії України в контексті дослідження світового досвіду та аналізу перспектив Угоди про асоціацію з ЄС.

В результаті проведеного дослідження запропоновано: окремі сценарії реалізації євроінтеграційної стратегії України в контексті альтернатив виконання Угоди про асоціацію з ЄС;

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що запропоновані в магістерській роботі наукові розробки й практичні дослідження можуть бути використані в процесі реформування вітчизняної економіки на всіх рівнях її управління.

Апробація результатів дослідження. Основні результати роботи отримали схвалення на звітній науково-практичній конференції _____ (Івано-Франківськ, квітень 2022 р.).

Структура й обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 132 сторінки, 4 таблиці, 5 рисунків та 7 формул.

Додаток II

**Зразок оформлення заголовків розділів і заголовків підпунктів
розділів магістерської роботи**

5

РОЗДІЛ 1

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ
МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ КРАЇН ЄС**

**1.1 Теоретичні засади та концептуальні основи формування міжнародної
торгівлі країн в сучасних умовах**

Текст роботи відповідно до підпункту 1.1.

1.2 Організаційно-правові характеристики міжнародної торгівлі країн ЄС

Текст роботи відповідно до підпункту 1.2.

**1.3 Економічний механізм функціонування системи державного
регулювання міжнародної торгівельної діяльності в ЄС**

Текст роботи відповідно до підпункту 1.3.

Висновки до розділу 1

Текст висновків

Приклад написання висновків до магістерської роботи

108

ВИСНОВКИ

В магістерській роботі проведено дослідження євроінтеграційного досвіду кран-новачків ЄС та визначено ряд факторів, що можуть бути використані Україною в сфері формування зовнішньої політики. Основні результати дослідження полягають в такому:

1. Процес міжнародної економічної інтеграції характеризується різними особливостями і має конкретні форми, також інтеграційні процеси найповніше виявляються в межах міжнародних регіональних інтеграційних угруповань, які діють на всіх континентах. У світі їх налічується понад 20. Загалом міжнародна економічна інтеграція в сучасних умовах охоплює всі сфери суспільного виробництва переважної більшості країн світу і прямо або опосередковано виступає одним з основних чинників їх економічного зростання.

2. Країни, які бажають вступити до Європейського Союзу, мають свою історію, свій менталітет, свої традиції, свої моделі економічного розвитку. Тому в інтересах довгострокового розвитку всього європейського континенту інтеграційний процес має бути підкріплений науковими програмними підходами, у яких повинні бути окреслені як позитивні, так і негативні сторони як для країни, що бажає інтегруватися, так і для всієї Європи.

3. Господарство Європи розміщене дуже нерівномірно. В останні два-три сторіччя його головною віссю стала зона, що простягається від південного сходу Великої Британії через північ Франції, Бельгію, Нідерланди, захід ФРН, долинами Рейну і його притоками до Північної Італії — так званий «Блакитний банан». Водночас у Західній Європі є порівняно слабкорозвинуті райони (північ Британських естронів і Скандинавії, південний захід Франції, Корсика, південь Італії й Іспанії, Португалія, Греція тощо). Економіко-географічна специфіка Європи чітко простежується за її регіонами, серед яких за найвищим рівнем розвитку виділяється Західна Європа.

3. Аналіз показників розвитку країн-учасниць ЄС дає можливість підсумувати, що в загальному економіка ЄС в 2022 році зросла 0,3% (темп росту

ВВП), показник

109

ВВП на душу населення в середньому по ЄС склав 35100 Євро. Що стосується розподілу факторів економічного зростання то 73,4% ВВП акумульовано сферою послуг, 24,7% - промисловість, 1,8% - Сільське господарство. Інфляція в середньому по країнах ЄС становила 2,6% в 2022 році. а безробіття досягло 10,3%.

4. Процес розширення зони Європейського Союзу триває, 1 липня балканська країна Хорватія поповнила число країн-членів ЄС, ставши двадцять восьмою країною, що долучилася до європейського співтовариства. Перші кроки до створення ЄС здійснили 6 країн-засновниць, серед яких Франція, Італія, Німеччина (ФРН), Бельгія, Нідерланди та Люксембург. Метою ЄС є створення економічного, монетарного та політичного союзу, впровадження спільного громадянства, а ознаками – спільна зовнішня економічна політика, ринок послуг, матеріальних благ, капіталу і праці, валюта, зовнішня політика.

5. В наші дні ЄС являється об'єднанням 28 країн-учасниць на території якого мешкає майже 502,5 млн. осіб., найбільшим ринком товарів та послуг у світі, сукупний ВВП (по паритету купівельної спроможності) у 2022 році країн-членів ЄС становив 16 трлн. 92 млрд. дол. випередивши США з показником 15 трлн. 685 млрд. дол., що в розрахунку на 1 особу становить 31 607 дол., а за номінальним ВВП – 35 116 дол.

6. Важливим аспектом для порівняння впливу процесу євроінтеграції на соціально-економічну систему країни є співставлення рівня доходів громадян. Середня зарплата в Україні спів ставна за розміром з мінімальною зарплатою Литви і Латвії. Вона перевищує лише розмір мінімальної зарплати в Болгарії (найбіднішій країні ЄС) і Румунії. В всіх інших державах ЄС рівень мінімальної зарплати перевищує середню по Україні. А в таких державах як Швейцарія, Фінляндія, Данія, Німеччина і Австрія таке перевищення сягає майже десятикратного розміру.

Порівняння ж мінімальної зарплати в Україні з країнами ЄС взагалі немає жодного сенсу, оскільки на 2015 рік Законом «Про державний бюджет» її встановлено у розмірі 1218 грн., що по курсу Євро НБУ складає всього 60 Євро, або 60% від найнижчого показника.

Ключові події 2013-2014 років в Україні продемонстрували прорив у

загальному житті суспільства, подальшому процесі політичних та соціально-

110

економічних реформ, у долі та характері незалежної української держави, її місці в системі міжнародних відносин та участі в інтеграційних процесах у Європі.

6. Виклики, з якими зіткнулася Україна, за своєю суттю та масштабами не порівняти з тими викликами, які мали країни Центральної Європи після повалення комуністичних режимів та початку трансформаційних процесів.

Сьогодні перед Україною постали різноманітні загрози - від цілковитої політичної дестабілізації через продовження сепаратистських дій та ймовірність відкритого військового вторгнення Росії, окупації великої частини української території (або навіть усієї країни) аж до фактичної або формальної втрати національного суверенітету. Жодна з країн Центральної Європи, яка після 1989 року встала на шлях перетворення суспільства, не зустрічала подібних викликів.

7. З цієї точки зору досвід Словаччини під час демократичного переходу (1990-2004 рр.) може бути особливо корисним. Адже розвиток країни в цей період був нелінійним та складним, із різноманітними варіантами та результатами. Це була комбінація успіхів і невдач, тимчасово призупинена участь у процесах європейської інтеграції через внутрішні політичні проблеми, авторитарні тенденції, дефіцит демократичних змін та подальше відновлення інтеграційних можливостей, подолання наслідків авторитаризму, впровадження радикальних реформ, завершення процесу вступу до ЄС та набуття повноправного членства.

Окрім цього, приклад Словаччини може бути особливо цікавим Україні, тому що серед країн Центральної Європи Словаччина є однією з найближчих до України країн з огляду на внутрішні характеристики. Це країна з мультиетнічним складом населення (лише понад 15% жителів належать до етнічних меншин), з відносно високим ступенем конфесійного різноманіття та особливостями регіонального розвитку (великі регіональні розбіжності у соціально-економічних показниках, культурні особливості різних регіонів і т. д.).

8. На прикладі Польщі ми можемо наочно побачити, які вигоди чекають на Україну у разі повноцінної інтеграції до ЄС, куди буде спрямовано додаткові фінансові ресурси і хто найбільше від цього виграє. Безумовно, проведення паралелей між Україною і Польщею в цьому питанні викликає критичні зауваження

у низки експертів, зокрема і досить слушні. Головний із них звучить у дусі, що

111

Україна — не Польща. Власне, після десяти років активної підготовки до інтеграції в ЄС і ще десяти років членства це є щира правда. Тим не менш менталітет поляків дуже близький до українського, а комплекс проблем, з якими зараз стикається Україна, дуже подібний до тих проблем, які були притаманні Польщі (як, зрештою, й іншим постсоціалістичним державам регіону) перед початком руху в європейському напрямі. До слова, навіть зараз у Польщі спалахують скандали щодо різних фінансових афер, зловживань чиновників, нецільового використання бюджетних коштів, ухилення підприємств від сплати податків. Але саме тут членство країни в ЄС відіграє значну конструктивну роль. Європейський суд активно присікає будь-які намагання органів державної влади спотворити ринковий простір (тобто створити неринкові переваги для окремих суб'єктів). Європейська комісія слідкує за ефективністю та обґрунтованістю витрачання значної частини публічних коштів (насамперед тих, які Польща отримує із структурних фондів ЄС), що автоматично формує антикорупційну культуру у чиновників. Європейські компанії сформували цивілізований діловий клімат, де домінують принципи прозорості, чесної конкуренції та партнерського діалогу з органами влади.

9. Разом з тим варто наголосити, що, крім значних потенційних вигід, на європейському напрямі інтеграції Україну очікують і потенційні досить значні загрози. Головна з них полягає в тому, що українські підприємства априорі не є конкурентоспроможними, а тому можуть не лише не досягнути успіхів на європейських ринках, а й втратити внутрішній.

Додаток С

**Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який
наводять у магістерських роботах**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Василій Великий. Гомілії / Василій Великий ; [пер. з давньогрец.Л. Звонська]. — Львів : Свічачо, 2006. — 307 с. — (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV—V ст. ; № 14). 2. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д. Г. — К. : Ін-т математики, 2006. — 111 с. — (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України ; т. 59). 3. Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. — К. : Асамблея діл. кіл : Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. — 311 с — (Ювеліри України ; т. 1). 4. Шкляр В. Елементал : [роман] / Василь Шкляр. — Львів :Кальварія, 2005. — 196, [1] с — (Першотвір).
Два автори	1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. — К.: Києво-Могилян. акад., 2005. — 397, [1] с — (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична"; вип. 1). 2. Ромовська З. В. Сімейне законодавство України / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк. — К. : Прецедент, 2006. — 93 с. — (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; вип. 11). 3. Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. — Львів : Растр-7, 2007. — 375 с.
Три автори	1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г. Д.; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. — Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. — ХЫП, 265 с.
Чотири автори	1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І.В., Нечипорук А. А.]. — К. : НДІ "Укragропромпродуктивність", 2006. — 106 с. — (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи). 2. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздев, Ф.Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. — К. : Вища освіта, 2006. — 478, [1] с. — (ПТО: Професійно-технічна освіта).
П'ять і більше авторів	1. Психологія менеджмента / [Власов П. К., Липницький А. В.,Лушчина І. М. и др.] ; под ред. Г. С. Никифорова. — [3-е изд.].— Х. : Гуманитар. центр, 2007. — 510 с. 2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. — К. : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. — 115 с. — (Серія "Формування здорового способу життя молоді" : у 14 кн., кн. 13).
Без автора	1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. — К. : Грані-Т, 2007. — 119 с. — (Грані світу). 2. Воскресіння мертвих : українська барокова драма : антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. — К. : Грамота, 2007. — 638, [1] с. 3. Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця ХІХ — початку ХХ століття :[антологія / упоряд.: Л. Таран, О. Лагутенко]. — К. : Грані-Т, 2007. — 190, [1] с. 4. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб.наук.праць / наук. ред. Каліущенко В. та ін.]. — Чернівці : Рута, 2007. — 310 с.

Багатотомний документ	1. Історія Національної академії наук України, 1941—1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. — К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007— .— (Джерела з історії науки в Україні). Ч. 2 : Додатки — 2007. — 573, [1] с. 2. Межгосударственные стандарты : каталог в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Рубцова Е. Ю. ; ред. Иванов В. Л.]. — Львов : НТЦ "Леонорм-Стандарт", 2005— .— (Серия "Нормативная база предприятия"). Т. 1. — 2005. — 277 с. 3. Дарова А. Т. Неисповедимы пути Господни... : (Дочь врага народа) : трилогия / А. Дарова. — Одесса : Астропринт, 2006— .— (Сочинения : в 8 кн. / А. Дарова ; кн. 4). 4. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : Особенная часть : в 6 т. / Н. П. Кучерявенко. — Х. Право, 2002— .— Т. 4: Косвенные налоги. — 2007. — 534 с 5. Реабілітовані історією. Житомирська область : [у 7 т.]. —Житомир : Полісся, 2006— .— (Науково-документальна серіякниг "Реабілітовані історією" : у 27 т. / голов. редкол.: Тронько П.Т. (голова) [та ін.]). Кн. 1 / [обл. редкол.: Синявська І. М. (голова) та ін.]. — 2006. — 721, [2] с 6. Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч.1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова. — К. : НГУУ "КП", 2006. — 125 с.
Матеріали конференцій, з'їздів	1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. Молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"], (Харків, 11—13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. — Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. — 167 с. 2. Кібернетика в сучасних економічних процесах : зб. Текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. — К. : ІСОА, 2002. — 147 с. 3. Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000р. інформ. бюл. — К. : Асоц. укр. банків, 2000. — 117 с. —(Спецвип.: 10 років АУБ). 4. Оцінка й обґрунтування продовження ресурсу елементів конструкцій : праці конф., 6—9 черв. 2000 р., Київ. Т. 2 / відп. Ред.В. Т. Трошенко. — К. : НАН України, Ін-т пробл. міцності, 2000.— С. 559—956, XIII, [2] с. — (Ресурс 2000). 5. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій : зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. — Дніпропетровськ : Навч. кн., 1999. — 215 с. 6. Ризикологія в економіці та підприємництві : зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27-28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ. податк. адмін. України [та ін.]. — К. : КНЕУ : Акад. ДПС України, 2001. — 452 с.
Препринти	1. Шиляев Б. А. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. — Х. ННЦ ХФТИ, 2006. — 19 с. — (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр "Харьк. физ.-техн.ин-т" ; ХФТИ 2006-4). 2. Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошній Б. М. — Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС. НАН України, 2006. — 7, [1] с.— (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).
Депоновані наукові праці	1. Социологическое исследование малых групп населения / В. И. Иванов [и др.] ; М-во образования Рос. Федерации, Финансовая академия. - М., 2002. - 110 с. - Деп. в ВИНТИ 13.06.02, № 145432. 2. Разумовский, В. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев. - М., 2002. - 210 с. - Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.

Словники	1. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. — Х. : Халімон, 2006. — 175, [1] с.2. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З.І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. — К. : Європ. ун-т, 2007. — 57 с.3. Українсько-німецький тематичний словник [уклад. Н. Яцко та ін.]. — К. : Карпенко, 2007. — 219 с.4. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд.М. Марченко]. — 2-ге вид., оновл. — К. : К.І.С., 2006. — 138 с
Атласи	1. Україна : екол.-геогр. атлас : присвяч. всесвіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін.]; Рада по вивч. продукт. Сил України НАН України [та ін.]. — / [наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін.]. — К. : Варта, 2006. — 217, [1] с.2. Анатомія пам'яті : атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах пам'яті : посіб. для студ. та лікарів / О. Л. Дроздов, Л. А. Дзяк, В. О. Козлов, В. Д. Маковецький. — 2-ге вид., розшир. та доповн. — Дніпропетровськ : Пороги, 2005. — 218 с.3. Куерда Х. Атлас ботаніки / Хосе Куерда ; [пер. з ісп. В. Й. Шовкун]. — Х. : Ранок, 2005. — 96 с
Законодавчі та нормативні документи	1. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К. : Парлам. вид-во, 2006. — 207 с. — (Бібліотека офіційних видань).2. Медична статистика статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотко. — К. : МНІАЦ мед. статистики : Медінформ, 2006. — 459 с. — (Нормативні директивні правові документи).3. Експлуатація, порядок і терміни перевірки запобіжних пристроїв посудин, апаратів і трубопроводів теплових електростанцій : СОУ-Н ЕЕ 39.501:2007. — Офіц. вид. — К. : ГРІФРЕ : М-во палива та енергетики України, 2007. — VI, 74 с — (Нормативний документ Мінпаливенерго України. Інструкція).
Стандарти	1. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004.— [Чинний від 2006-01-01]. — К. : Держспоживстандарт України 2006. — IV, 231 с. — (Національний стандарт України).2. Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 — ДСТУ ISO 6107-9:2004. — [Чинний від 2005-04-01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2006. — 181 с — (Національні стандарти України).3. Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010 - 2 - 020:1994, IDT) : ДСТУ EN 61010-2-020:2005. — [Чинний від 2007-01-01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2007. — IV, 18 с. — (Національний стандарт України).
Каталоги	1. Межгосударственные стандарты : каталог : в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Павлюкова В. А. ; ред. Иванов В. Л.]. — Львов : НТЦ "Леонорм-стандарт, 2006—. — (Серия "Нормативная база предприятия"). Т. 5. — 2007. — 264 с. Т. 6. — 2007. — 277 сПамятки історії та мистецтва Львівської області : каталог-довідник / [авт.-упоряд. М. Зобків та ін.]. — Львів : Новий час, 2003. — 160 с3. Університетська книга : осінь, 2003 : [каталог]. — [Суми : Унів. н., 2003]. — 11 с.4. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / орницкая И. П., Ткачук Л. П. — Донецк : Лебедь, 2005. — 228 с.
Бібліографічні показники	1. Куц О. С. Бібліографічний показчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році / О. Куц, О. Вацеба. — Львів : Укр. технології, 2007. — 74 с2. Систематизований показчик матеріалів з кримінального права,

	опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997—2005 роки / [уклад. Кириєв Б. О., Потлянь О. С.]. — Львів :Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. — 11 с. — (Серія: Бібліографічні довідники ; вип. 2).
Дисертації	1. Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. . доктора фіз.-мат. наук : 01.03.02 / Петров Петро Петрович. - К., 2005. - 276 с.
Автореферати дисертацій	1. Новосад І.Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвєсєрів : автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08 „Технологія машинобудування” / І. Я. Новосад. — Тернопіль, 2007. — 20, [1] с. 2. Нгуєн Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами : автореф. дис. на здобуття наук. Ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 „Автоматиз. системи упр. Та прогрес. інформ. технології” / Нгуєн Ші Данг. — К., 2007. — 20 с.
Авторські свідоцтва	1. А. с. 1007970 СССР, МКИ ³ В 25 I 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В. С. Ваулин, В. Г. Кемайкин (СССР). - № 3360585/25-08 ; заявл. 23.11.81 ; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12.
Патенти	1. Пат. 2187888 Российская Федерация, МПК ⁷ Н 04 В 1/38, Н 04 I 13/00. Приемопередающее устройство / Чугаева В.И.; заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. - № 2000131736/09 ; заявл. 18.12.00 ; опубл. 20.08.02, Бюл. № 23 (П ч.).
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	1. Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж. Л. Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. — 2007. — № 6. — С. 15—18, 35—38. 2. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горовий // Бібліотечний вісник. — 2006. — № 6. — С. 14—17. 3. Валькман Ю. Р. Моделирование НЕ-факторов — основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю. Р. Валькман, В. С. Быков, А. Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформаційні технології. — 2007. — № 1. — С. 39—61. 4. Ма Шуїн Проблеми психологічної підготовки в системі фізкультурної освіти / Ма Шуїн // Теорія та методика фізичного виховання. — 2007. — № 5. — С. 12—14. 5. Регіональні особливості смертності населення України / Л. А. Чепелевська, Р. О. Моїсеєнко, Г. І. Баторшина [та ін.] // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. — 2007. — № 1. — С. 25—29. 6. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова ; пер. з англ. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. — 2007. — Т. 2, № 2. — С. 13—20. 7. Зєров М. Поетична діяльність Куліша // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка : (нариси з новітнього укр., письменства) : статті / Микола Зєров. — Дрогобич, 2007. — С. 245—291. 8. Третьяк В. В. Возможности использования баз знаний для проектирования технологии взрывной штамповки / В. В. Третьяк, С. А. Стадник, Н. В. Калайтан // Современное состояние использования импульсных источников энергии в промышленности : междунар. науч.-техн. конф., 3-5 окт. 2007 г. : тезисы докл. — Х., 2007. — С. 33. 9. Чорний Д. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації / Д. М. Чорний // По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України : (кінець ХІХ—початок ХХ ст. / Д. М. Чорний. — Х., 2007. — Розд. 3. — С. 137—202.
Електронні ресурси	1. Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. мед. вузів Ш—ІV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чувєв. — 80 Min / 700 MB. — Одеса : Одес. мед. ун-т, 2003. — (Бібліотека студента-медика) — 1

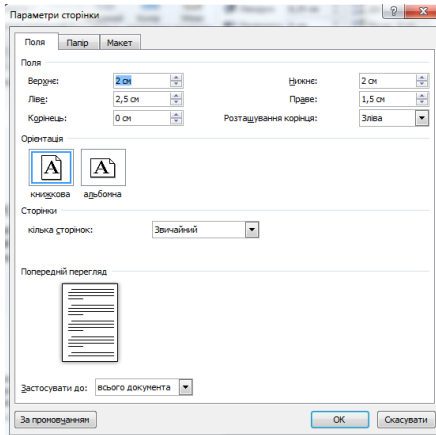

	електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. — Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000.— Назва з контейнера. 2. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. Перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. — К. : CD-вид-во "Інфодиск", 2004. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. — (Всеукр. перепис населення, 2001). — Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. — Назва з титул. екрану. 3. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003”) [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник — 2003. — № 4. — С. 43. — Режим доступу до журн. : http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm.

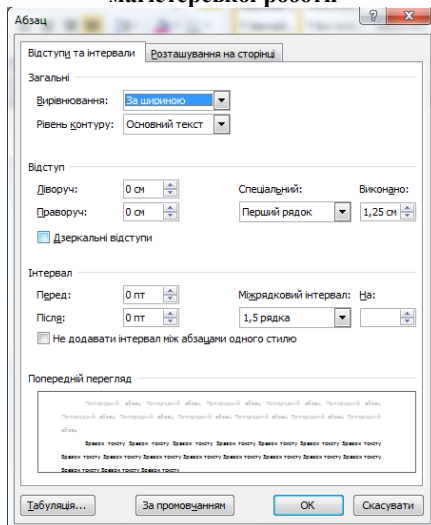

Додаток Т

Налаштування параметрів сторінок тексту магістерської роботи

Налаштування абзацних відступів і міжрядкових інтервалів тексту магістерської роботи

Додаток V

Зразки оформлення елементів графічної частини магістерської роботи

1. Взірець оформлення таблиць в магістерській роботі

Таблиця 2.4.

Міжнародні туристські прибуття, % [9]

Макрорегіон								
Світ	1.9	-3.9	6.5	4.6	4.7	4.6	4.2	4.4
Європейський	0,3	-5.1	3.1	6,4	3,9	4.8	2,4	4,9
Азіатсько-Тихоокеанський регіон	1,1	-1.6	13.2	6.2	7.1	6.9	5.8	5.0
Американський	2,7	-4,7	6,3	3,6	4,5	3,1	8,4	4,9
Африканський	2,9	4,6	9,3	-0,7	4,6	4,4	0,3	-2,9
Близько-Східний	20,0	-5,4	13,1	-9,6	2,2	-2,9	6,7	2,8

Джерело: International tourist arrivals, % [9]

2. Взірець оформлення графіків в магістерській роботі

Рис. 2.3. Інтегральні оцінки міжнародної конкурентоспроможності туристичних регіонів світу в рамках географічного та інтеграційного підходів (2022 р.)

3. Взірець оформлення схем в магістерській роботі

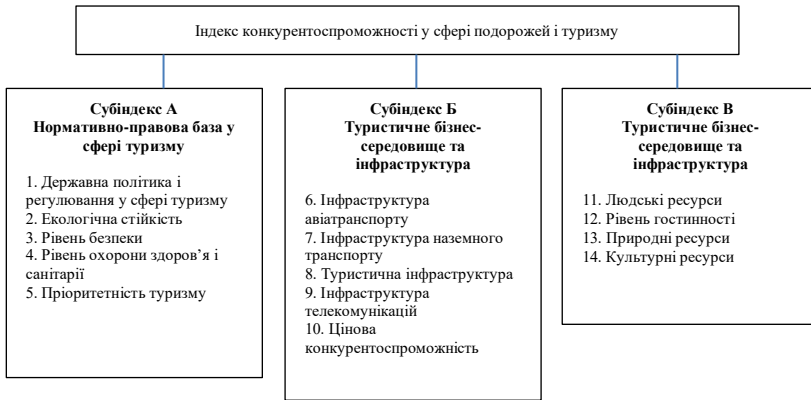

Рис. 2.4. Складові індексу конкурентоспроможності у сфері подорожей і туризму

Побудовано автором на основі [94]

4. Взірець оформлення діаграм в магістерській роботі

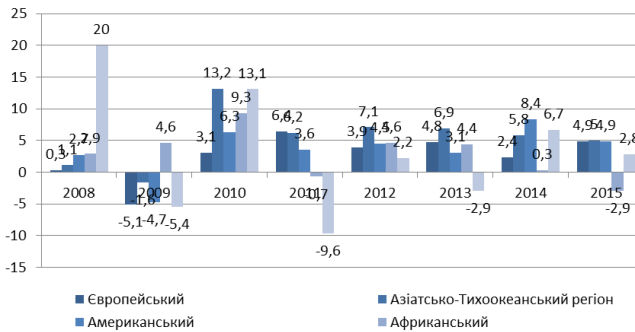

Рис. 2.6. Зміна міжнародних туристських прибуттів по туристським регіонам, 2008-2015 рр.,%

Джерело: Change in international tourist arrivals in tourist regions, 2008-2015, %

5. Взірець оформлення формул в магістерській роботі

Дослідницькі дані ранжують експерти (топ–менеджери, аналітики підприємств–лідерів в різних сферах економіки, які приймають важливі інвестиційні рішення) за шкалою від 1 до 7, а кількісні дані (отримані з різних доступних джерел, в т.ч. дані таких міжнародних організацій як ООН, ІАТА, ЮНВТО, ЮНЕСКО та ін.) так само ранжують від 1 до 7, але використовуючи формулу:

$$ІТК = 6 \times \left(\frac{V_c - V_{\min}}{V_{\max} - V_{\min}} \right) + 1 \quad (2.1)$$

де, ІТК – інЕКс туристичної конкурентоспроможності;

V_c – значення показника країни,

V_{\min} – мінімальне значення показника,

V_{\max} – максимальне значення показника.

Додаток Ф

Приклади оформлення додатків в магістерській роботі
(титульна сторінка додатків)

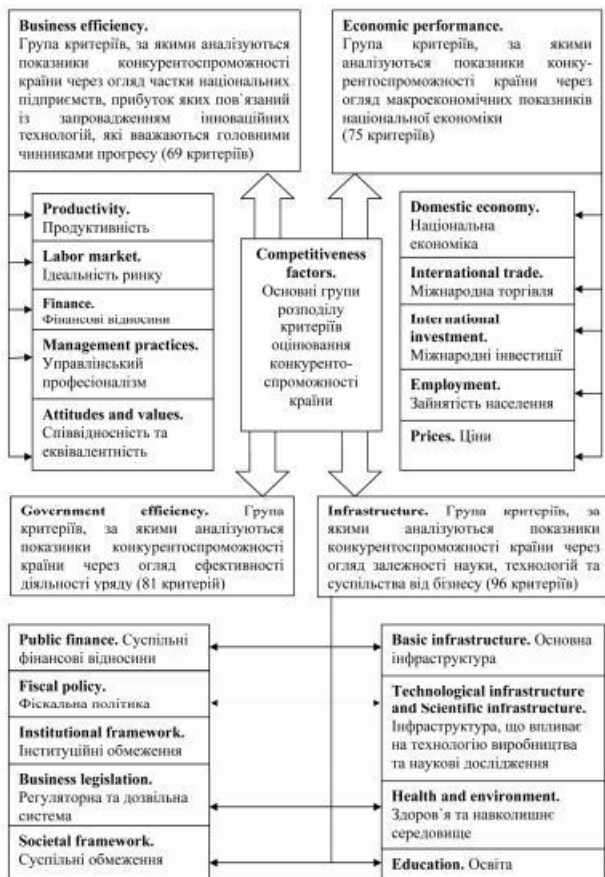
ДОДАТКИ

Приклади оформлення додатків в магістерській роботі

Додаток Б

Розподіл основних критеріїв оцінювання конкурентоспроможності країни,
що використовує Міжнародний інститут менеджменту

Приклади оформлення доповіді для захисту магістерської роботи

Шановний голову та члени Державної екзаменаційної комісії.

**До Вашої уваги пропонується дипломна робота на тему:
«Особливості міжнародної політики країн ЄС в сфері регулювання
міграційних процесів»**

Актуальність теми зумовлена тим, що Важливим аспектом аналізу є трудова міграція між Україною та ЄС, адже в останні десятиріччя спостерігається збільшення масштабів трудової міграції з України до багатьох країн ЄС. Україна є одним з найбільших постачальників робочої сили у європейські держави. У цьому контексті особливо актуальним стає питання щодо вивчення особливостей та ключових тенденцій розвитку міжнародної політики країн ЄС в сфері регулювання міграційних процесів.

В процесі розвитку і трансформації будь-якої держави міграція впливає на суспільне життя і відіграє важливу роль у розвитку соціально-економічних відносин, що, у свою чергу, впливає і на політичний розвиток. Міграційні процеси знаходять відображення у міграційній політиці, яка має свої особливості в кожній країні.

Метою роботи є дослідження науково-методичних засад механізму регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та розробка рекомендацій щодо оптимізації її впливу на процес міжнародної міграції робочої сили в Україні

Відповідно до поставленої мети визначено нами виконувались наступні **завдання дослідження:**

- визначити теоретичні аспекти міжнародної міграції;
- дослідити концептуальні аспекти формування міжнародної міграційної політики в умовах глобалізації;
- розкрити методичні підходи до оцінки масштабів і економічного ефекту міжнародної міграції робочої сили;

- провести аналіз глобальних тенденцій розвитку міграційних процесів в сучасних умовах;
- проаналізувати тенденції розвитку міграційних процесів в ЄС та дати оцінку їх економічних наслідків;
- провести моніторинг організаційно-правових засад процесу регулювання міграційних процесів в країнах ЄС на сучасному етапі;
- запропонувати напрями оптимізації міграційної політики України в умовах посилення Євроінтеграційних процесів;

Об'єктом дослідження є процес формування міжнародної міграційної політики країн ЄС

Предмет дослідження: науково-методичні аспекти впливу міжнародної міграції робочої сили на економічний розвиток країн ЄС і України

Структура роботи. Робота складається зі вступу, основної частини, висновків і списку літератури.

У ПЕРШОМУ РОЗДІЛІ ВИЗНАЧЕНО ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

За результатами дослідження встановлено:

1. Проаналізовано існуючі теорії міжнародної міграції і доведено, що вони по-різному визначають перелік ключових факторів, що впливають на рішення працівників мігрувати. При цьому, економічні теорії в основному припускають раціональну поведінку індивідів, а тому не дають змоги врахувати усі фактори, що визначають схильність осіб до міжнародної міграції, соціальні фактори і політику регулювання міграції. Домінуючим підходом до аналізу міграційних процесів залишається неокласичний, що пояснюється зручністю використання методологічного апарату. Більшість досліджень акцентують увагу на таких чинниках міжнародної міграції як попит і пропозиція на робочу силу в країнах-

реципієнтах і країнах-донорах, а також різниця в доходах між цими країнами.

2. Сьогодні наукове обґрунтування міграції, міграційних процесів, міграційної політики представлена цілим колом досліджень, досягнення та висновки яких необхідно використовувати при розробці концепцій і стратегій державної міграційної політики. Одним з найважливіших аспектів державної політики є задача регламентації міграційних процесів, які носять як внутрішньо-, так і зовнішньодержавний характер.

3. Використання кореляційно-регресійного аналізу для міжнародної міграції є досить зручним інструментом, оскільки дозволяє дослідити чи існує вплив, і у якій мірі, різноманітних індикаторів економічного, соціального, демографічного стану країни на кількість мігруючих. Також надає можливість кількісно оцінити наслідки міграції для макроекономічного розвитку країни. При цьому, для одного об'єкту спостереження використовують часові ряди, однак, якщо необхідно провести аналіз одразу для декількох об'єктів, у такому разі необхідно звертатися до панельних даних.

У ДРУГОМУ РОЗДІЛІ ПРОВЕДЕНО АНАЛІЗ УМОВ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄС В СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ;

За результатами дослідження можна здійснити такі узагальнення:

1. Аналіз міжнародної міграції показав, що на початок другого десятиріччя XXI ст. вона стала явищем глобального масштабу. Обсяг постійної складової міжнародної міграції в 2014 році становив 231,5 млн осіб (табл. СЛАЙДУ 7).

Оцінка динамічної компоненти міжнародної міграції дала змогу обґрунтувати висновок, що основні потоки мігрантів спрямовані на підтримання вже сформованої географічної картини квазістабільної компоненти, і відносна величина потоків мігрантів у короткотерміновому періоді не здатна спричинити суттєвих змін у регіональному розподілі регіонів і країн світу на донорів і реципієнтів міжнародних трудових мігрантів. Тому зовнішні економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили мають бути довготривалими, а їх зміна може відбуватися лише протягом певного часу і лише внаслідок тривалих і системних дій урядів у межах послідовної

міграційної політики.

2. Особливий інтерес для дослідження представляє аналіз міжнародної міграції в країнах Балтії (рисунок СЛАЙДУ 8), оскільки в цих країнах пройшли глибокі трансформаційні зрушення економічних систем: від існування в складі Радянського Союзу до повної економічної інтеграції в ЄС (валютного союзу). А посилення міграційних процесів забезпечило суттєве зростання всіх соціально-економічних показників.

3. Трудова міграція з України до країн ЄС має важливе соціально-економічне значення для нашої держави. Хоч негативні наслідки від трудової міграції притаманні й міграції до країн ЄС, але політико-правове та соціально-культурне середовище в країнах ЄС дозволяє значно зменшувати прояви існуючих ризиків.

Найпопулярніші сфери працевлаштування українських трудових мігрантів в країнах ЄС представлені на рисунку СЛАЙДУ 9 [20].

Підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншої сторони також сприятиме збільшенню кількості трудових мігрантів, зокрема за рахунок спрощення візового режиму.

У ТРЕТЬОМУ РОЗДІЛІ ЗАПРОПОНОВАНО НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

За результатами проведеного дослідження можна подати такі узагальнення:

1. З урахуванням особливостей залучення України до міжнародної трудової міграції держава має брати участь у розбудові інституційного середовища регулювання міжнародної трудової міграції. Міжнародна міграція – явище об'єктивне, й уникнути його не вдасться. Із огляду на низький міграційний потенціал України, вона ще тривалий час залишатиметься донором робочої сили для інших країн. Потрібно утворити Державне бюро закордонного працевлаштування і мережу підпорядкованих йому регіональних інформаційно-консультаційних центрів(у західних та Київській областях), фонд соціального

захисту мігрантів, запровадити в посольствах України в Російській Федерації, Польщі, Чеській Республіці, Іспанії та Португалії посаду аташе з питань праці. Такі заходи дадуть змогу збільшити частку легально працевлаштованих українців-мігрантів, підвищити їхні доходи, а отже, й грошові перекази сім'ям в Україну. Проаналізувавши рекомендації міжнародних експертів щодо конкретних заходів для реалізації міграційної політики, для України доцільно насамперед обрати спрямовані на зменшення нелегальної міграції. Для цього потрібно за сприяння держави створити інфраструктуру (рисунок СЛАЙДУ 10).

2. Удосконалений механізм регулювання міграційних процесів, що містить такі елементи як мета, завдання, суб'єкти, об'єкти, принципи, міграційна політика, результати. На СЛАЙДІ 11. Запропонована процедура розробки і реалізації міграційної політики держави, що складається з чотирьох етапів: проведення ефективної економічної оцінки сучасної ситуації з зовнішньою міграцією у країні необхідно провести, розробка або корегування існуючої міграційної політики держави, яка повинна мати рекомендації щодо законодавчого регулювання, розробці ефективних заходів регулювання національного ринку праці, вдосконалення фінансових інструментів грошових переказів мігрантів, вдосконалення адміністративних інструментів контролю за міграцією. Третій етап полягає у реалізації міграційної політики і четвертий етап передбачає контроль міграційної політики.

ПІДСУМОК

Як підсумок проведеного дослідження необхідно відзначити, що У магістерській роботі наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення проблем пов'язаних з формуванням міжнародної політики країн ЄС в сфері регулювання міграційних процесів. Впровадження пропонованих заходів в практичну діяльність дозволить максимально оптимізувати негативні наслідки міграції в Україні та підвищити рівень захищеності людей, що працевлаштовуються за межами країни.

Дякую за увагу!

Додаток II

Приклади оформлення презентації для захисту магістерської роботи

1. Титульна сторінка

Слайд №1

Особливості міжнародної політики країн ЄС в сфері регулювання міграційних процесів

Науковий керівник
К.е.н. О.І. Когут-Ференс

2. Структурні сторінки

Слайд №2

Актуальність теми:

Важливим аспектом аналізу є трудова міграція між Україною та ЄС, адже в останні десятиріччя спостерігається збільшення масштабів трудової міграції з України до багатьох країн ЄС. Україна є одним з найбільших постачальників робочої сили у європейські держави. У цьому контексті особливо актуальним стає питання щодо вивчення особливостей та ключових тенденцій розвитку міжнародної політики країн ЄС в сфері регулювання міграційних процесів.

В процесі розвитку і трансформації будь-якої держави міграція впливає на суспільне життя і відіграє важливу роль у розвитку соціально-економічних відносин, що, у свою чергу, впливає і на політичний розвиток. Міграційні процеси знаходять відображення у міграційній політиці, яка має свої особливості в кожній країні

Слайд №3

Мета:

дослідження науково-методичних засад механізму регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та розробка рекомендацій щодо оптимізації її впливу на процес міжнародної міграції робочої сили в Україні

Слайд №4

Завдання:

- визначити теоретичні аспекти міжнародної міграції;
- дослідити концептуальні аспекти формування міжнародної міграційної політики в умовах глобалізації;
- розкрити методичні підходи до оцінки масштабів і економічного ефекту міжнародної міграції робочої сили;
- провести аналіз глобальних тенденцій розвитку міграційних процесів в сучасних умовах;
- проаналізувати тенденції розвитку міграційних процесів в ЄС та дати оцінку їх економічних наслідків;
- провести моніторинг організаційно-правових засад процесу регулювання міграційних процесів в країнах ЄС на сучасному етапі;
- запропонувати напрями оптимізації міграційної політики України в умовах посилення Євроінтеграційних процесів;

Слайд №5

Об'єкт:

процес формування міжнародної міграційної політики країн ЄС

Предмет:

науково-методичні аспекти впливу міжнародної міграції робочої сили на економічний розвиток країн ЄС і України

Слайд №6

Структура роботи:

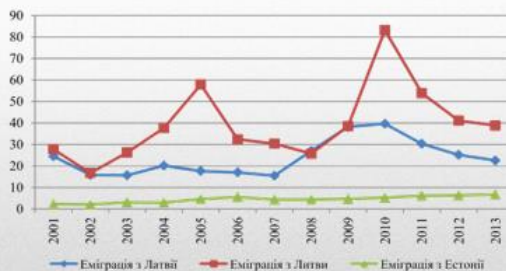
3. Основна частина

Слайд №7

Регіони та групи країн за рівнем розвитку	Кількість міжнародних мігрантів, млн		Темпи зростання, %	Географічний розподіл міжнародних мігрантів		Зміна, %
	1990	2013		1990	2013	
Світ загалом	155,5	231,5	148,9	100	100	-
Найбільш розвинуті регіони	82,4	135,5	164,4	53	59,7	6,7
Країни, що розвиваються	73,2	95,9	131,0	47	40,3	-6,7
Найменш розвинуті країни	11,1	10,9	98,2	7,1	5,4	-1,7
Африка	1,6	18,6	116,3	10,3	9	-1,3
Азія	50,9	70,8	139,1	32,7	28,7	-4
Європа	49,4	72,4	146,6	31,8	32,6	0,8
Латинська Америка та Карибський басейн	7,1	8,5	119,7	4,6	3,5	-1,1
Північна Америка	27,8	53,1	191,0	17,9	23,4	5,5
Океанія	4,4	7,9	179,5	2,8	2,8	0

Регіональний розподіл та динаміка кількості міжнародних трудових мігрантів у розрізі регіонів світу 2014 р.

Слайд №8

Динаміка еміграції з країн Балтії, тис. людей

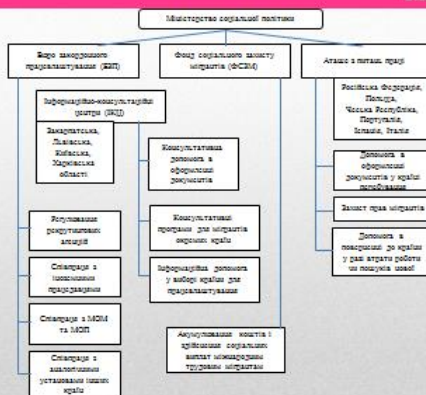

Слайд №9

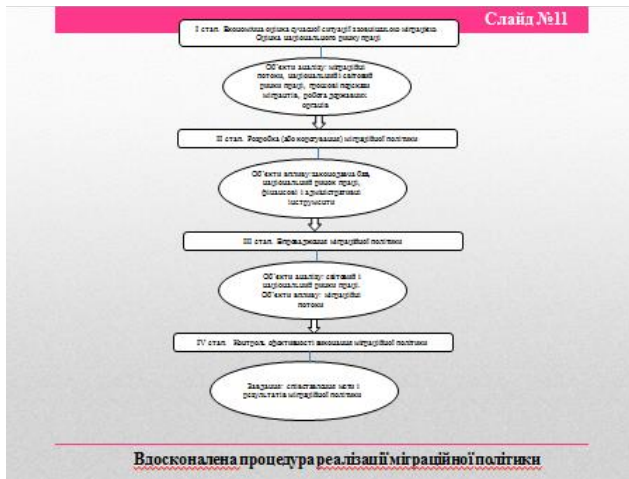

Основні сфери зайнятості працівників-мігрантів в країнах ЄС у 2010 – 2013 роках [20]

Слайд №10

Основні елементи інфраструктури для зменшення нелегальної міграції робочої сили з України

4. Завершальний слайд

